

Lekvärdesriktlinjer – utformning av förskole- och skolgårdar

Framställan från utbildningsnämnden och förskolenämnden

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. *Lekvärdesriktlinjer – utformning av förskole- och skolgårdar*, enligt bilaga 1 till utlåtandet, godkänns.
2. Stockholms Stadshus AB uppmanas för egen del anta samt även ge Skolfastigheter i Stockholm AB, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem och AB Svenska Bostäder samt övriga bolagsstyrelser som beställer, gestaltar och förvaltar förskole- och skolgårdar i uppdrag att anta *Lekvärdesriktlinjer – utformning av förskole- och skolgårdar*.
3. Stadsdelsnämnderna ska anta *Så här gör vi – stöd vid utformning*, enligt bilaga 2 till utlåtandet.
4. Stockholms Stadshus AB uppmanas att ge Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB) i uppdrag att anta *Så här gör vi – stöd vid utformning*, enligt bilaga 2 till utlåtandet.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del, under förutsättning att kommunfullmäktige beslutar enligt ovan, följande.

1. *Beräkningsverktyget Lekytefaktor*, bilaga 3 till utlåtandet, godkänns.
2. *Beräkningsverktyget Lekytefaktor*, bilaga 3 till utlåtandet, revideras vid behov i samband med den årliga lokalresursplanen.

Föredragande borgarråden Alexandra Mattsson och Emilia Bjuggren

Sammanfattning av ärendet

Utbildningsnämnden och förskolenämnden föreslår att kommunfullmäktige antar *Lekvärdesriktlinjer – utformning av förskole- och skolgårdar*. Riktlinjerna anger hur förskole- och skolgårdar i Stockholms stad ska dimensioneras, utformas och gestaltas för att ge så höga lekkvalitéer som möjligt för stadens barn.

Riktlinjerna redogör för kunskapsläget, beskriver vilka ambitioner Stockholms stad har för gårdarna och beskriver hur arbetet ska gå till i praktiken. Förutom riktlinjerna finns ett stöddokument, som föreslås antas av de nämnder och bolagsstyrelser som

beställer, gestaltar och förvaltar förskole- och skolgårdar. Även beräkningsverktyget *Lekytefaktor* finns och ska användas i arbetet. Beräkningsverktyget beslutas av kommunstyrelsen.

Beredning

Ärendet har initierats av förskolenämnden och utbildningsnämnden och remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Järva stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Norra innerstadens stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Stockholms Stadshus AB och kommunstyrelsens råd för Agenda 2030.

Bromma stadsdelsförvaltning har inkommit med ett kontorsyttrande som svar på remissen.

Stadsledningskontoret beskriver att riktlinjerna är ett välkommet verktyg för att säkerställa barns rätt till en god uppväxtmiljö, som ligger väl i linje med barnkonventionen och kommunfullmäktiges mål om att göra stadens förskole- och skolgårdar bättre, grönare och mer klimatanpassade.

Exploateringsnämnden anser att riktlinjerna ger ett bra och utförligt underlag om vad som bör beaktas i planeringen för att uppnå högt ställda mål och att de ligger väl i linje med inriktningen i stadens budget om att öka insatserna för en god utemiljö för barn. Nämnden anger därutöver ett antal konsekvenser av riktlinjerna, bland annat för exploateringsprojekten, och beskriver att tydliga, enkla och formellt korrekta arbetsprocesser och beslutshantering är mycket angeläget.

Stadsbyggnadsnämnden anser att riktlinjerna utgör ett bra underlag för att skapa värdeskapande gårdar och att bedömningsmodellen är ett kunskapsunderlag och stöd både då gårdarnas friyta formas och i ett strategiskt skede. Nämnden problematiserar även riktlinjernas betoning på ytstorlek och efterfrågar ökad tydlighet i mandat och beslutsordningar kopplat till riktlinjerna.

Bromma stadsdelsförvaltning ser positivt på att riktlinjerna grundar sig i forskning om barns behov av plats för lek och rörelse och att ytstorleken på gårdarna är en av de viktigaste aspekterna för att uppnå goda lekvärden. Förvaltningen understryker också vikten av att expertis från förskolorna involveras tidigt i processen.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd anser att riktlinjerna i huvudsak är ett välformulerat och användbart dokument, och ser positivt på att staden har utvecklat ett styrdokument som verkar för att utemiljöernas friytor är tillräckligt stora för att inrymma de kvaliteter som är viktiga för barns och ungas lärande och utveckling.

Farsta stadsdelsnämnd ser positivt på en gemensam riktlinje för utformning av förskolegårdar och understryker vikten av att stadens olika nämnder är involverade i hela processen för att barnen i förskolan ska få tillgång till bättre förskolegårdar och lekmiljöer i framtiden.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd välkomnar en gemensam riktning i frågan och ser positivt på att även befintliga gårdar omfattas i arbetet. Nämnden anser att det finns behov av att förtydliga processbeskrivningen gällande nya projekt och att tydliggöra vilka parter som är ansvariga för genomförandet och framtida kostnadsfördelningar.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd ser positivt på att staden har en tydlig och enhetlig bild av vad som är en god utemiljö för barn och unga, och understryker behovet av att beställarrollen stärks och att stadsdelsförvaltningarna tidigt blir involverad i planprocesserna.

Järva stadsdelsnämnd bedömer förslaget som positivt och ser riktlinjerna som ett viktigt verktyg för att skapa likvärdiga och stimulerande utemiljöer för stadens barn. Nämnden beskriver att det är särskilt värdefullt att de omfattar både nybyggnation och upprustning av befintliga gårdar samt att de främjar gemensam förståelse.

Kungsholmens stadsdelsnämnd anser att förslaget är väl genomarbetat och kommer vara en bra vägledning och stöd till berörda förvaltningar och bolag i planeringsarbetet med nya förskolor och skolor.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd ställer sig positivt till lekvärdesriktlinjerna och att de genomsyras av ett barnperspektiv, och understryker att ytstorleken är den viktigaste aspekten för att uppnå goda lekvärden. Nämnden betonar bland annat också vikten av att tidigt involvera expertis från förskolans verksamhet i utformningen.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd ser positivt på att staden har en tydlig gemensam bild av vad som är en god utemiljö för barn i förskola och skola. Nämnden understryker att det är av yttersta vikt att berörd stadsdelsförvaltning blir involverad tidigt i planprocessen och att det är angeläget att utbilda relevanta funktioner vid implementeringen av riktlinjerna.

Skärholmens stadsdelsnämnd är positiv till gemensamma riktlinjer som stärker barnens möjligheter till goda lekmiljöer utomhus och anser att det är ett bra underlag även för prioriteringar vid upprustning av befintliga gårdar. Nämnden efterfrågar förtydliganden, bland annat kring säkerhetsfrågor och avsteg från riktlinjerna.

Södermalms stadsdelsnämnd ser positivt på att staden har en tydlig och enhetlig bild av vad som är en god utemiljö för barn och unga, och framhåller vikten av att gårdarna innehållsmässigt ska hålla hög pedagogisk kvalitet vilket bland annat grönytor, rörelse- och zoneringsperspektivet möjliggör. Nämnden efterfrågar komplettering kring innerstadens förutsättningar.

Stockholms Stadshus AB anser att lekvärdesriktlinjerna ger ett starkt stöd för att utveckla stadens förskole- och skolgårdar och understryker att en samordning kring uppföljning och utvärdering behövs. Vidare lyfts vikten av att se över vilka insatser av kompetensutveckling och förstärkning som behövs hos beställare och utförare.

Kommunstyrelsens råd för Agenda 2030 är positiv till att staden tar fram lekvärdesriktlinjer och ser att de kan främja flera mål i agenda 2030. Rådet understryker vikten av att riktlinjerna tillämpas i hela staden på lika villkor, anser att riktlinjer för buller bör lyftas in och efterfrågar underlag på hur stor yta per barn det finns på stadens skol- och förskolegårdar i dagsläget.

Föredragande borgarrådens synpunkter

Bra och ändamålsenliga förskole- och skolgårdar är en viktig del av förskolans och skolans utbildningsuppdrag och främjar barns och ungas rörelse och hälsa. Samtidigt ger gröna skol- och förskolegårdar bättre förutsättningar att hantera och motverka miljö- och klimatförändringarna och bidrar till biologisk mångfald. Därför är vi glada över att vi i den rödgröna majoriteten tagit initiativ till Stockholms stads första gemensamma riktlinjer för planering, dimensionering och utformning av skol- och förskolegårdar.

Grunden för människors möjlighet att forma sina egna liv läggs i förskolan och skolan och med lekvärdesriktlinjerna tar Stockholms stad stora kliv framåt för att prioritera barns behov högre i stadsplaneringen. Riktlinjerna ställer krav på större friytor och högre antal kvm lekyta per barn eller elev i nyproduktion, än vad vi hittills har planerat för i Stockholm. Utgångspunkten i de nya riktlinjerna är att friytan för förskolegårdar ska vara minst 3000 kvm och för skolgårdar minst 10 000 kvm. Utgångspunkten är även 20 kvm/barn för förskola och 15 kvm/elev för skola. Detta innebär exempelvis att inga nya utsläppsgårdar kommer planeras i förskolan. Med dessa förutsättningar finns möjlighet att skapa gårdar med höga lekvärden.

Riktlinjerna möjliggör i vissa fall att göra avsteg från att uppnå en godtagbar nivå på dessa värden. Avsteg kan behöva göras när en förskola eller grundskola ska etableras i redan tätbebyggt område eller om en tillfällig byggnad behöver placeras på förskolegården och skolgården. I dessa fall kompenseras gårdarna med vissa kvalitativa inslag i gårdens karaktär och utformning. Riktlinjerna tar också hänsyn till de varierade förutsättningar som finns i staden. För befintliga förskolor och skolor är det ofta svårt eller omöjligt att tillskapa en större yta än vad de i dagsläget har. Därför reglerar också riktlinjerna och tillhörande stöddokument och beräkningsverktyg hur befintliga gårdar kan utformas för att skapa en högre kvalitet på den yta som finns.

Med de här riktlinjerna tar staden ett helhetsgrepp om förskole- och skolgårdarna. De ställer högre krav på tidigt och fördjupat samarbete mellan stadens nämnder och bolag, kring projekt som ligger många år framåt i tiden, för att säkerställa att tillräcklig och kvalitativ mark reserveras för ändamålet i stadsutvecklingsprojekten. Vi vill därför understryka vikten av att nämnderna och styrelserna arbetar fram nya

gemensamma arbetssätt för att säkerställa en ändamålsenlig implementering av riktlinjerna. Riktlinjerna ger även beställande nämnder, Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB) och andra fastighetsägare konkreta verktyg för att i utformningen av friytan säkerställa en så kvalitativ utemiljö som möjligt. De ger också vägledning i hur den dagliga förvaltningen och användningen av gårdarna kan ge så höga lekkvalitéer som möjligt.

Riktlinjerna föreslås antas av kommunfullmäktige, Stockholms Stadshus AB och Skolfastigheter i Stockholm AB, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem och AB Svenska Bostäder samt övriga bolagsstyrelser som beställer, gestaltar och förvaltar förskole- och skolgårdar, och blir därmed styrande för hela stadens organisation. Stödmaterialet ”Så här gör vi – Stöd vid utformning” beskriver på en förhållandevis detaljerad nivå hur beställande, gestaltande och förvaltande aktörer främjar så höga lekvärden som möjligt. Därför föreslås dessa antas av stadsdelsnämnderna och SISAB, utöver förskolenämnden och utbildningsnämnden.

Beräkningsverktyget Lekytefaktor (LYF) föreslås beslutas av kommunstyrelsen, som kan revidera verktyget vid behov i samband med den årliga lokalresursplanen. Lekytefaktorn blir därmed också styrande för de nämnder och bolag som i enlighet med riktlinjerna ska använda verktyget vid arbetet med framtida och befintliga skol- och förskolegårdar. Genom att kommunstyrelsen beslutar om LYF skapas möjligheter att göra avvägningar, inom ramen för de ramar som sätts av riktlinjerna. Inför att revideringar föreslås krävs en tät dialog med samtliga berörda nämnder och styrelser.

Efter den interna remissrundan har mindre redaktionella justeringar gjorts i dessa tre styrdokument, framförallt mot bakgrund av att stödmaterialet och beräkningsverktyget föreslås beslutas av andra delar av stadens organisation än kommunfullmäktige, och därför inte kan benämnas som bilagor till riktlinjerna.

Vi i den rödgröna majoriteten är tydliga: Villkoren för stadens barn och barnens plats i staden behöver stärkas. De här riktlinjerna är ett av många beslut vi tagit initiativ till som förbättrar Stockholm för stadens yngsta, och lägger grunden för deras framtid.

Bilagor

1. Lekvärdesriktlinjer för Stockholms stad, dnr KS 2025/935-28.4
2. Stödmaterial, Lekvärden i praktiken, dnr KS 2025/935-28.5
3. Beräkningsverktyget, Lekytefaktor, dnr KS 2025/935-28.6

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådens förslag.

Reservation av borgarråden Christofer Fjellner och Andrea Hedin (båda M) och borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut
2. Att lekvärdesriktlinjerna kompletteras med ett inledande kapitel om vikten av motorisk utveckling samt med konkreta riktlinjer kring vilka redskap och förutsättningar som bör finnas på förskole- och skolgårdar för att stimulera grundrörelser i olika åldrar.
3. Att därutöver anföra följande:

Det är bra att lekvärdesriktlinjer nu äntligen tagits fram. Förskolegården och skolgården är platser där barn tillbringar en betydande del av sin uppväxt. Gårdarna ska vara barnens plats i staden och fungerar som mötesplatser för familjer även utanför skoltid.

Att fysisk aktivitet är viktigt för barns hälsa vet vi alla, och WHO tydliggör i sina riktlinjer att fysisk aktivitet ger fördelar inte bara i den fysiska hälsan utan också för kognitiv förmåga och mental hälsa.

Motoriken och den motoriska utvecklingen är grunden för all utveckling – både fysisk och intellektuell. Lekvärdesriktlinjerna borde därför kompletteras med ett inledande kapitel som tydligare beskriver varför fri lek i utmanande miljö är så viktig. Här borde man också tydliggöra vilka grundrörelser (snurra, hänga, springa, hoppa, balansera, rulla, kasta, fånga, gunga osv) som barn behöver öva på i olika åldrar.

Dokumentet skulle också bli mer konkret och användbart om det kompletterades med tydliga riktlinjer kring vilka redskap och förutsättningar som bör finnas på förskole- och skolgårdar för att stimulera inläringen av grundrörelserna.

För att riktlinjer som dessa ska vara verkningsfulla och långsiktigt hållbara krävs att de vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Framöver är det därför viktigt att inte enbart arkitekter och stadsplanerare involveras i framtagandet av den här typen av riktlinjer, utan även forskare och experter inom barns utveckling och pedagogik behöver involveras på ett tidigt stadium. Även experter på arbetsmiljö och ergonomi behöver vara delaktiga.

Slutligen hoppas vi att ett liknande dokument kring vilka utrymmen, redskap och miljöer som bör finnas i förskolornas inomhusmiljöer snarast tas fram i samarbete med SISAB och experter på barns utveckling och hälsa.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 12 november 2025

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Christofer Fjellner, Jonas Nilsson och Johan Paccamonti (alla M) och Jan Jönsson (L) som är likalydande med Moderaternas och Liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Reservation av Gabriel Kroon (SD) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att delvis bifalla borgarrådsberedningens förslag till beslut.
2. Därutöver anför följande:

Tillräckliga ytor för lek och fysisk aktivitet är en grundläggande förutsättning för elevernas välbefinnande och skolgång och en fråga som Sverigedemokraterna drivit länge. Det är positivt att staden visar att frågan nu tas på allvar. Samtidigt vill vi understryka att det nyligen förekommit fall där Vänsterstyret godkänt projekt trots otillräckliga utomhusytor för elevernas behov. Sådana beslut riskerar att försämra både trivsel och möjligheten till fysisk rörelse under skoldagen. Något som i sin tur påverkar inlärning, hälsa och arbetsmiljö. Vi ser därför med tillförsikt på att de nya riktlinjerna kommer att bidra till en bättre utomhusmiljö för elever i Stockholms skolor, men vill understryka att staden bör sträva efter att uppnå Boverkets rekommendationer.

Sverigedemokraterna vill därför tillägga att boverkets rekommendationer om minst 40 kvadratmeter yta per barn i förskolan och minst 30 kvadratmeter yta per elev i grundskolan är avgörande för en aktiv vardag. Därmed bör strategin revideras med dessa mål.

Reservation av Jonas Naddebo (C) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att föredragande borgarrådets förslag till beslut godkänns delvis.
2. Att därutöver anför följande:

Centerpartiet välkomnar lekvärdesriktlinjerna, men vill att Stockholms stad ska sikta ännu högre. En roligare och grönnare stad garanterar goda utemiljöer för barn och unga som är stimulerande med fokus på lek, lärande och en giftfri miljö. Det är särskilt viktigt att förskolebarn har tillgång till en utemiljö av hög kvalitet. Sambandet mellan kost, rörelse och hälsa etableras redan i förskoleåldern.

Vi vill att nya förskolor och stadsdelar planeras så att utemiljöerna uppfyller goda standarder och att det finns tillräckligt med gröna ytor för barnen, även i städer. Alla barn ska lära sig kopplingen från jord till bord. Alla förskolor ska ha tillgång till odlingslotter och stadens parker ska bättre tillgängliggöras för barn i förskoleålder. Forskningen visar på flera positiva effekter av gröna miljöer för barn. Det viktiga är att barn har hög kvalitet på sina utemiljöer, men staden borde också, i de lägen det är möjligt, försöka följa Boverkets mått på friyta vilket är 40 m²/barn i förskola och 30m²/barn i grundskola.

.

Ärendet

Utbildningsnämnden och förskolenämnden föreslår att kommunfullmäktige ska anta *Lekvärdesriktlinjer – Utformning av förskole- och skolgårdar*. Nämnderna framför att lekvärdesriktlinjerna säkerställer att framtida förskole- och skolgårdar i staden uppnår de goda lekvärden som staden eftersträvar och att de samhällsviktiga synergier som gårdarna skapar når sin fulla potential.

Enligt förslaget ska riktlinjerna användas vid planering av nya gårdar och vid upprustningar av befintliga gårdar. Nivån på upprustningsprojekt är upp till beställaren utifrån behov, prioriteringar och resurser.

Lekvärdesriktlinjerna omfattar ett huvuddokument som består av tre delar, ”*Det här vet vi*”, ”*Det här vill vi*” och ”*Så här gör vi*”. Den första delen beskriver kunskaps- och forskningsläge och grundläggande förutsättningar för att skapa goda lekmiljöer utomhus och hur utemiljön påverkar barnen och eleverna. Den andra delen beskriver Stockholms stads ambitioner med lekvärdesriktlinjer för utformning av friytor på förskole- och skolgårdar. Den tredje delen beskriver hur gårdarnas friytor ska disponeras och utformas för att uppnå goda lekvärden och det verktyg som ska användas för detta.

Utbildningsnämnden och förskolenämnden föreslår en friyta om minst 10 000 kvadratmeter för grundskola och minst 3 000 kvadratmeter för förskola. En friyta kan också medge minst 20 kvadratmeter per barn för förskola och minst 15 kvadratmeter per elev för skola. Andra kvaliteter såsom befintlig naturmark och topografi viktas också högt. För förskolor ges högre värde om förskolan är friliggande. För skola kan kompensatorisk yta ingå som ska ligga dikt an skolgården.

Lekvärdesriktlinjerna beslutas av kommunfullmäktige och utgör ett stadsövergripande styrdokument, därmed ska även revideringar av riktlinjerna beslutas av kommunfullmäktige. Detta har förtydligats efter stadens interna remissrunda. Utöver riktlinjerna har utbildningsnämnden och förskolenämnden tagit fram stödmaterialet *Så här gör vi – stöd vid utformning* (bilaga 2) och verktyget *Beräkningsverktyget Lekytefaktor* (bilaga 3). Efter den interna remissrundan har ett förtydligande gjorts i dessa tre styrdokument, där stödmaterialet och beräkningsverktyget inte längre beskrivs som bilagor till lekvärdesriktlinjerna, eftersom de föreslås beslutas av andra delar av stadens organisation än kommunfullmäktige.

Så här gör vi – stöd vid utformning

Dokumentet *Så här gör vi – stöd vid utformning* är ett stödmaterial till hur beräkningsverktyget ska tillämpas vid projektering och utformning av förskolors och grundskolors utemiljöer. Den riktar sig direkt till de som arbetar med detaljutformning av förskole- och skolgårdar. Stödmaterialet föreslås beslutas av stadsdelsnämnderna och SISAB, utöver förskolenämnden och utbildningsnämnden.

Beräkningsverktyget Lekytefaktor (LYF)

Kalkylarket *Beräkningsverktyget Lekytefaktor (LYF)* föreslås användas för att beräkna lekytefaktor. I steg ett ska tomten bedömas i tidigt planeringsskede för att avgöra om det finns förutsättningar för att uppnå en godkänd LYF. Friyta, befintlig topografi och naturmark ingår och ger en nulägesbedömning. Resultatet kommer i form av ett värde som bedöms grön-gul-röd, där ett förslag med röda siffror inte ska arbetas vidare med.

Steg två avser senare skede och beräknar LYF för ett mer detaljerat utformningsförslag på en viss plats. I det här steget bedöms den kommande gestaltningen av gården.

Exploateringsnämnden föreslås ansvara för att markanvisningar till förskola och skola uppnår godkända värden i steg ett. Utbildningsnämnden eller stadsdelsnämnd ansvarar tillsammans med byggaktören för att säkerställa ett godkänt värde i steg ett och två. Stadsbyggnadsnämnden ska beakta lekvärdesriktlinjerna inför och under arbetet med ny detaljplan för att bedöma markens lämplighet. I detaljplaneprocessen bevakar samtliga berörda nämnder och bolag hur LYF efterföljs. Bedömningen ska göras av alla aktörer som planerar och bygger förskola eller skola, såväl privata som kommunala. De förskolor och grundskolor som bedrivs i kommunal regi omfattas av LYF steg ett och steg två.

Beräkningsverktyget LYF föreslås antas av kommunstyrelsen och vid behov revideras i samband med beslut om lokalresursplanen.

Förskolenämnden

Förskolenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 10 juni 2025 följande.

1. Förskolenämnden godkänner förslaget om lekvärdesriktlinjer inklusive bilagor och överlämnar ärendet till kommunstyrelsen.
2. Förskolenämnden föreslår att kommunfullmäktige delegerar till utbildningsnämnden och förskolenämnden att vid behov besluta om mindre ändringar och revideringar i riktlinjerna.

Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L) och Amelie Langby (M), se Reservationer m.m.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 12 juni 2025 följande.

1. Utbildningsnämnden godkänner förslaget om lekvärdesriktlinjer inklusive bilagor och överlämnar ärendet till kommunstyrelsen.
2. Utbildningsnämnden föreslår att kommunfullmäktige delegerar till utbildningsnämnden och förskolenämnden att vid behov besluta om mindre ändringar och revideringar i riktlinjerna.

Särskilt uttalande av Mats Johnsson (SD), se Reservationer m.m.

Förskoleförvaltningens och utbildningsförvaltningens gemensamma tjänsteutlåtande daterat den 28 maj 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsförvaltningen och förskoleförvaltningen ser positivt på att staden har en tydlig och enhetlig bild av vad som är en god utemiljö för barn och unga. För att riktlinjerna ska bli en ambitionshöjning i staden ser förvaltningarna ett behov av att stärka beställarrollen för förskolor och skolor i staden samt att utbildningsförvaltningen och stadsdelsförvaltningarna blir tidigt involverade i planprocesser för att kunna säkerställa att planerade förskolor och skolors gårdar uppnår godkända värden av lekytefaktorn (LYF).

Lekvärden

För att tillmötesgå budgetuppdraget att säkerställa tillräckliga yttorlekar på förskolegårdar och skolgårdar har förvaltningarna föreslagit en nivå på total friyta på minst 10 000 kvm på grundskola och minst 3000 kvm på förskola. Förslaget är förankrat i forskning utifrån vad som krävs för att säkerställa en god utemiljö. Projektet har däröver valt att vikta andra kvalitéer utöver den totala friytan för att få ett mer dynamiskt verktyg. Till exempel ska utgångspunkten vara en friyta som medger minst 20kvm/barn för förskola och minst 15kvm/elev för skola. Befintlig naturmark viktas även högt då det är tidskrävande, och en fördyrning för projektet, att etablera ny grönska. Tillika topografi som även viktas högt.

För skola kan kompensatorisk yta räknas med i lekytefaktorn. Ytan ska ligga dikt an skolgården, utan barriärer som regional cykelbana eller bilväg. Ytan får inte vara bullerstörd, förorenad eller på annat sätt olämplig som skolgård. Den kompensatoriska ytan får inte utgöra mer än en tredjedel av den totala friytan (skolans friyta + kompensatorisk friyta). Till exempel om friytan är 8000 kvm kan ytterligare 4000 kvm räknas in som kompensatorisk friyta. Exempel: Är skolfastighetens tillgängliga friyta 8000 kvm kan ytterligare 4000 kvm räknas som kompensatorisk friyta utanför fastigheten om den uppfyller kraven i punktlistan ovan.

Riktlinjerna möjliggör i vissa fall att göra avsteg från att uppnå en godtagbar nivå på lekytefaktorn. Avsteg kan behöva göras när en förskola eller grundskola ska etableras i redan tätbebyggt område. Det kommer även vara accepterat att göra avsteg om en tillfällig byggnad behöver placeras på förskolegården och skolgården för att kunna möta ett tillfälligt ökat behov av barn- eller elevplatser eller för att delar av en förskola eller skola behöver renoveras eller byggas om. I dessa fall kan det vara bättre att friytan minskar tillfälligt än att barnen blir hänvisade till en annan förskola eller skola längre bort. Vid avsteg är det viktigt att beslutet innehåller ett barnrättsperspektiv så att barns bästa har utretts och beaktats.

Investeringsmodell och bostadsmål

Budgetuppdraget att ta fram riktlinjer för att säkerställa tillräckliga yttorlekar på förskole- och skolgårdar kommer att utmana stadens investeringsmodell och bostadsmål. Större gårdar för förskola och skola innebär att mark behöver tas från annat ändamål. Det betyder att staden kan gå miste om intäkter till förmån för

utemiljö för barn och unga. Tillika gäller stadens bostadsmål där yta som kunde blivit bostäder vigs till förskolegårdar och skolgårdar. Det är därför viktigt att tidigt planera in tillräckligt med ytor för förskolor och skolgårdar för att kunna göra rimliga prioriteringar. Inte minst är det viktigt att tänka på de synergieffekter som gröna förskolegårdar och skolgårdar, tillsammans med övriga grönytor, kan ge staden: en svalare plats i ett tätt bebyggt område, en möjlighet att öka biologisk mångfald och en plats för lek och rekreation även efter verksamhetstid.

Beslutsprocessen

Beräkningsverktyget lekytefaktorn (LYF) är uppdelad i två steg:

- Steg 1 bedömer tomtens nuvarande beskaffenhet utifrån om förutsättningar finns för att skapa goda lekvärden. Friyta, befintlig topografi och naturmark bedöms i detta steg och ger en nulägesbedömning.
- Steg 2 bedömer den kommande gestaltningen av gården, dvs hur gården sedan zonerar och aktiveras. Om steg 1 är en nulägesbedömning är steg 2 framåtblickande.

Exploateringskontoret ansvarar för att de markanvisningar som görs till skola och förskola uppnår godkända värden i LYF steg 1. Utbildningsförvaltningen eller aktuell stadsdelsförvaltning, tillsammans med byggaktören, ansvarar för att säkerställa att godkänt värde av LYF steg 1 uppnås. Stadsbyggnadskontoret ska beakta lekvärdesriktlinjerna inför och under arbetet med ny detaljplan för skola eller förskola för att bedöma markens lämplighet.

Eftersom utbildningsförvaltningen och stadsdelsförvaltningarna med förslaget ges ansvar för att säkerställa att godkända nivåer av LYF uppnås vid markanvisning och detaljplan för förskola och skola måste beställarrollen i tidiga skeden stärkas i staden. Förskoleförvaltningen och utbildningsförvaltningen vill framföra att de beställande förvaltningarna, tillsammans med byggaktören, måste få inflytande tidigt i planprocesserna för att kunna specificera behoven och bevaka dessa frågor.

I detaljplaneprocessen blir det viktigt att samtliga berörda nämnder bevakar hur LYF efterföljs. Dels i de fall bedömningen av en tomts lämplighet utifrån lekytefaktorn görs sent i planprocessen, exempelvis när markanvisning ges långt efter beslut om ny detaljplan. Och dels i de fall markanvisning inte är aktuella utan det gäller en ändring av rådande detaljplan, till exempel ändring från kontorsbyggnad till skola. Stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden har heller inte rådighet över de privata aktörernas detaljplaneprocesser.

Gestaltningen av gårdarna, och för att nå en slutgiltig godkänd lekytefaktor, ansvarar de beställande nämnderna för. Aktuell stadsdelsförvaltning och utbildningsförvaltningen ansvarar för att inhämta uppgifter av byggaktören med redovisad LYF steg 1 och steg 2. Detta innebär att de förskolor och skolor som bedrivs i kommunal regi omfattas av LYF steg 1 och steg 2, vilket tillsammans blir en

helhetsbild av friytans lekvärden. Staden har inte rådighet över hur privata aktörer väljer att gestalta sina gårdar.

Drift och skötsel

Utbildningsförvaltningen och SISAB har sedan 2022 arbetat för att skapa grönare miljöer på stadens skolgårdar. Genom att tillskapa grönare och naturligare lekmiljöer för barn och unga frångår förvaltningen och SISAB hur staden tidigare har gestaltat skolgårdar. Rätt skötsel och underhåll av gröna miljöer är, utöver yta, den viktigaste faktorn att få hållbara gröna gårdar. Det behövs andra rutiner och anvisningar än för de konstgjorda och programmerade gårdarna. Utifrån att utbildningsförvaltningen och SISAB har påbörjat att arbeta med grönare gårdar inom det praktiska skolgårdsprojektet är detta aspekter som idag arbetas med och kommer att behövas fortsätta utvecklas. Kunskapshöjande åtgärder kommer behövas för att bevara och förvalta grönytor på bästa sätt.

Schablonen som utbildningsförvaltningen och stadsdelsförvaltningarna betalar till SISAB för drift och underhåll är baserad på byggnadens storlek. Det innebär att större friyta inte kommer att påverka drift och underhåll. Om det skulle visa sig att SISAB får ökade kostnader av drift och underhåll på grund av ökade friytor behöver detta regleras enligt samverkansavtalet. Erfarenheten är att större gårdar inte nödvändigtvis genererar ökade kostnader för drift och underhåll. En mindre gård kan exempelvis ha ett större slitage än en större gård då det är fler barn på mindre yta.

Samma princip gäller om det skulle visa sig att SISAB får ökade kostnader vid anläggning av gröna gårdar. I dagsläget vet förvaltningarna inte tillräckligt mycket om kostnaderna vid anläggning av gröna gårdar i Sverige för att med säkerhet kunna bedöma om det blir ökade eller minskade kostnader utifrån gröna gårdar. En rapport som togs fram av landskapsarkitektkontoret Urbio har jämfört gröna lekmiljöer med traditionellt förprogrammerade gårdar och konstaterar att drift och underhåll minskar för de gröna gårdarna. Studien är för småskalig för att dra några generella slutsatser men tillräcklig för att konstatera att det inte nödvändigtvis behöver bli ökade kostnader med gröna miljöer sett till drift och underhåll. Därför kommer SISAB och utbildningsförvaltningen utvärdera de gröna gårdar som har byggts och kommer att byggas för att följa kostnaderna inom ramen för projektet skolgårdsutveckling.

Lek och säkerhet

Ytterligare en aspekt med att ta fram gröna miljöer för barn och unga är säkerhet. Fastighetsägaren är enligt plan- och bygglagen skyldig att underhålla lekplatser för att begränsa risker för olycksfall. Därför besiktigas skolgårdarna årligen för att säkerställa att gårdarna bedöms som säkra. De kriterier som skolgårdar och lekplatser bedöms efter är framtagna för mer programmerade ytor så som utrustning med fallskydd och är inte anpassade efter återskapande av naturliga lekplatser. Allt fler kommuner arbetar därför med en balanserad riskbedömning som syftar till att barn ska få testa gränser inom rimligt säkra förhållanden. I dagsläget saknar staden erfarenhet och kunskap kring balanserad riskbedömning. Utbildningsförvaltningen

kommer ingå i ett forskningsprojekt där dessa frågor ska studeras mer ingående. Tills vidare anpassas gestaltningen av de gröna gårdarna utifrån leksäkerhetsbesiktningens normer. Lekvärdesriktlinjerna kommer inte heller beröra någon annan typ av leksäkerhetsbesiktning än den som idag görs.

Konsekvenser för barn och barns rättigheter

Enligt barnrätten så har barn i staden rättigheter enligt barnkonventionen. Staden har skyldighet att tillgodose dessa rättigheter. Alla barn och unga har rätt god hälsa, utbildning, lek, vila och trygghet. Stadens uppdrag är att utforma skol- och förskolegårdar där alla barn, oavsett rörelseförmåga, intresse, personlighet eller preferens så att dessa rättigheter blir tillgodosedda. Eftersom barn och unga tillbringar majoriteten av sin tid på förskolan och skolan blir dessa platser centrala när det gäller att efterleva barnkonventionen. Lekvärdesriktlinjerna med lekytefaktorn är ett stöd för staden för att svara till det ansvaret.

Riktlinjerna slår fast att barn och unga i staden har rätt till inflytande över sin utemiljö. Barn och ungas erfarenheter och perspektiv på sin miljö ska vara viktiga utgångspunkter vid planering av förskolegård eller skolgård. Vid involvering av barn och unga ska dialogen anpassas efter deras mognad och ålder. Framtagningen av riktlinjerna görs också med bakgrunden att utbildningsförvaltningen genomfört elevdialoger inför skolgårdssombyggnationen på 38 skolor. Detta syns bland annat i begreppsapparaten i riktlinjerna. Begrepp som ”pratplatser” kommer från elever själva som bättre ringar in det aktiva som sker på dessa platser som vuxna gärna kallar det något mer passiva ”hängplatser”. Även begreppet ”roligt-läskigt” fångar den där kittlande känslan av att utmana sig själv i leken i stället för vuxnas beskrivning av lek som är ”utvecklande”.

Förvaltningarnas förslag till beslut

Förvaltningarna föreslår att utbildningsnämnden och förskolenämnden beslutar att godkänna förslaget om lekvärdesriktlinjer inklusive bilagor och överlämnar ärendet till kommunstyrelsen för vidare beredning och beslut i kommunfullmäktige. Nämnderna föreslår vidare att kommunfullmäktige delegerar till utbildningsnämnden och förskolenämnden att vid behov besluta om mindre ändringar och revideringar i riktlinjerna.

Remissammanställning

Ärendet har initierats av utbildningsnämnden och förskolenämnden och remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Järva stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Norra innerstadens stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Stockholms Stadshus AB och kommunstyrelsens råd för Agenda 2030.

Bromma stadsdelsförvaltning har inkommit med ett kontorsyttrande som svar på remissen.

Innehållsförteckning

Stadsledningskontoret	15
Exploateringsnämnden	17
Stadsbyggnadsnämnden	23
Bromma stadsdelsförvaltning	24
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd	25
Farsta stadsdelsnämnd	27
Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd	28
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd	28
Järva stadsdelsnämnd	29
Kungsholmens stadsdelsnämnd	29
Norra innerstadens stadsdelsnämnd	31
Skarpnäcks stadsdelsnämnd	33
Skärholmens stadsdelsnämnd	33
Södermalms stadsdelsnämnd	34
Stockholms Stadshus AB	35
Kommunstyrelsens råd för Agenda 2030	39
Reservationer m.m.	40

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 13 oktober 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att *Lekvärdesriktlinjer – utformning av förskole- och skolgårdar* är ett välkommet verktyg för att säkerställa barns rätt till en god uppväxtmiljö. Riktlinjerna ligger väl i linje med barnkonventionen och kommunfullmäktiges mål att göra stadens förskole- och skolgårdar bättre, grönnare och mer klimatanpassade. I kommunfullmäktiges budget 2025 framgår att implementeringen av lekvärdesriktlinjer ska påbörjas under året och stadsledningskontoret konstaterar att framställan är i linje med budgetuppdraget.

Stadsledningskontoret konstaterar att riktlinjerna inte kan användas för kravställning på privat mark eller vid bygglov för privata förskolor och skolor. Staden har inte heller rådighet över hur privata aktörer gestaltar sina gårdar. Riktlinjerna kommer i

dess fall att fungera som kunskapsunderlag att dela med privata aktörer och fastighetsägare, för att säkra goda lekvärden.

Utbildningsnämnden och förskolenämnden framför att riktlinjerna kan utmana stadens investeringsmodell och bostadsmål eftersom större andel yta troligtvis kommer att avsättas för förskolor och skolor. Stadsledningskontoret noterar att exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden inkommit med synpunkter kopplade till investeringsutgifter och bostadsmål och kan konstatera att nämnderna varit delaktiga i framtagandet av riktlinjerna. Utifrån ett stadsövergripande perspektiv finner kontoret att riktlinjerna innebär en omställning som behöver påbörjas och utvecklas i kommande exploateringsprojekt. Implementeringen av riktlinjerna kommer således vara en process under kommande år.

Stadsledningskontoret har med anledning av inkomna synpunkter från nämnderna om oklarheter i beslutsgång och revideringar förtydligat detta vilket innebär att tidigare bilagor nu är självständiga dokument och beslutas av respektive nämnd och bolag.

Utbildningsnämnden och förskolenämnden redogör att den drift- och underhållsschablon som nämnderna betalar till SISAB som del av hyran inte kommer att påverkas. Stadsledningskontoret konstaterar att kostnader för drift och underhåll regleras i samverkansavtalet och att ökade drift- och underhållskostnader belastar hyresgästerna. Hyrorna finansieras via grundschabloner, såväl inom förskoleverksamhet som skola. Om förslaget innebär höjda hyror kommer en större andel av schablonerna gå till hyreskostnader. Kontoret ser fram emot utbildningsnämndens utvärdering av kostnader för gröna gårdar, och finner att förskolenämnden behöver ingå i arbetet för att samordna stadsdelsnämndernas perspektiv.

Stadsledningskontoret finner det positivt att staden har ett gemensamt och tydligt mått gällande friyta för förskole- och skolgårdar. Kontoret finner att friytekravet främst påverkar framtida markanvisningar samt möjligheten att exploatera befintliga gårdar. Kravet på friyta bidrar till att minska risken för slitage på gröna gårdar och närliggande parker. Eftersom det redan idag är hög konkurrens om ytor i staden ser kontoret att det är viktigt att även fortsätta arbeta för att gårdar nyttjas mer utanför verksamhetstid.

Avsteg från att uppnå godkänd LYF är möjligt när en förskola eller grundskola ska etableras i redan tätbebyggt område eller om en tillfällig byggnad behöver placeras på gården i samband med renovering eller för att möta ett tillfälligt behov av barn- eller elevplatser. Stadsledningskontoret finner att berörda nämnder och bolag ska enas om avsteget vilket kan innebära en längre process i tidigt skede. Det kan också bidra till ökad samordning och dialog mellan parterna. Avsteget som rör tillfällig byggnad på gård bör även kunna appliceras utifrån stadens övriga verksamhetsbehov, för att möta behov av omställning.

Stadsledningskontoret finner det positivt och nödvändigt att SISAB tillsammans med beställarsidan utvecklar de rutiner och anvisningar som behövs för att besiktiga och

underhålla samtliga av stadens förskole- och skolgårdar. En utveckling av gårdarna kan med fördel ske successivt för att bygga upp erfarenhet och möjliggöra lägre drifts- och underhållskostnader.

Stadsledningskontoret konstaterar att riktlinjerna bidrar till stöd vid utvärdering och prioritering inom nämndernas befintliga bestånd. Förslaget innebär en stärkt beställarroll och större delaktighet i planprocessen. Ansvar för att efterleva lekvärdesriktlinjerna är fördelat på flera nämnder och bolag och kontoret konstaterar att det krävs tidig dialog i planeringsskedet.

Avslutningsvis instämmer stadsledningskontoret i utbildningsnämndens och förskolenämndens bedömning att riktlinjerna bidrar till att staden har en tydlig och enhetlig bild av vad som är en god utemiljö för barn och unga. Kontoret välkomnar en gemensam riktning.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 25 september 2025 följande.

1. Exploateringsnämnden beslutar att överlämna exploateringskontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation av Gabriel Kroon (SD), se Reservationer m.m.

Reservation av Peter Öberg (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Anders Österberg m.fl. (S), Tim Schnoor m.fl. (V) och Lennart Tonell (MP), se Reservationer m.m.

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 29 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Lekvärdesriktlinjer som stadsövergripande styrdokument

Syftet att beskriva lekvärden och ge underlag till arbetet med att skapa en god utemiljö för barn ligger väl i linje med inriktningen i stadens budget på detta område. Exploateringskontoret konstaterar samtidigt att riktlinjerna är ett mycket omfattande och detaljerat material.

Bilagan ”Så här gör vi – stöd vid utformning” tillsammans med del två i beräkningsverktyget är enligt kontorets bedömning i första hand en projekteringsanvisning och utgör ett utmärkt underlag för utbildningsförvaltningen, stadsdelsförvaltningarna och SISAB vid detaljprojektering av nya gårdar och vid upprustning av befintliga gårdar för att säkra goda lekvärden. De kan också vara ett värdefullt kunskapsunderlag för andra aktörer, inom och utanför staden.

Kontorets uppfattning är dock att de är alltför detaljerade för att ingå i ett stadsövergripande styrdokument samtidigt som de riktar sig till ett begränsat antal

aktörer inom staden. Kontoret föreslår därför att bilagan och beräkningsverktygets steg 2 inte ingår i kommunfullmäktiges beslut om stadsövergripande riktlinjer. Utbildningsnämnden, förskolenämnden och SISAB kan då själva uppdatera dokumenten vid behov, i linje med nämndernas hemställan om rätt att få göra mindre ändringar och revideringar.

Arbets- och beslutsprocesser

Riktlinjerna föreskriver att kommunstyrelsen årligen ska besluta om Lekytefaktorn (LYF), med eventuella revideringar, i lokalresursplanen (LRP).

Stadsövergripande riktlinjer bör enligt kontorets mening vara långsiktiga i syfte och utformning. Det gäller i synnerhet styrdokument för mångåriga stadsutvecklingsprocesser, där tiden från kommunfullmäktiges första utredningsbeslut till genomförande regelmässigt löper över mycket lång tid. Årliga uppdateringar är resurskrävande och kan skapa oklarhet om vilka riktlinjer som faktiskt gäller för varje pågående projekt. Det stödjer inte heller stadens mål om effektiva planeringsprocesser.

Processbeskrivningen för planering och beslut med samverkan mellan förvaltningar och nämnder är detaljerad, men i några avseenden otydlig och kan synas inte vara helt i linje med nämndernas reglementen och gällande ansvarsfördelning. Exempelvis sägs: *”När exploateringsnämnden beslutar om markanvisning för förskola eller skola ska godkänt värde av LYF steg 1 redovisas. Utbildningsförvaltningen eller aktuell stadsdelsförvaltning, tillsammans med byggaktören, ansvarar för att säkerställa att godkänt värde av LYF steg 1 uppnås.”* Samt: *”Exploateringsnämnden ska redovisa möjligheterna att leva upp till lekytefaktorn i samband med beslut om markanvisning. Behöver avsteg göras ska även detta beskrivas. Avsteg redovisas och beslutas i utbildningsnämnd eller aktuell stadsdelsnämnd i samband med beslut om ny förskola eller skola...”*

Hur en sådan beslutsprocess ska organiseras behöver förtydligas.

Därutöver noterar kontoret att processbeskrivningen inte fullt ut överensstämmer med hur stadsutvecklingsprocesser drivs. Markanvisningar är centrala som start för ett projekt, men i det skedet finns inte slutliga uppgifter varken om antal barn eller gårdars storlek. Det förekommer också att inriktningsbeslut fattas och planarbete drivs till samråd utan föregående markanvisningar. Därför bör betonas att beslut om hur olika ändamål vägs mot varandra fattas senare i stadsutvecklingsprocessen.

Enligt kontorets mening behöver beskrivningen av arbetsgång, beslutsprocess och ansvarsfördelning en genomgående bearbetning med förtydliganden och vissa revideringar så att det linjerar med stadens styrning och reglementen och med ansvarsfördelningen mellan nämnder och förvaltningar. Det bör också göras mindre detaljerat, vilket även ökar riktlinjernas hållbarhet över tid.

Införande

I riktlinjerna anges att de ska gälla från och med när beslut fattats i kommunfullmäktige. Införande av nya riktlinjer bör enligt kontorets uppfattning göras med viss framförhållning, även för helt nya ärenden eller projekt, så att beredning av beslut till nämnderna kan ske med aktuella riktlinjer.

Som övergångsregler föreskriver riktlinjerna att *”för projekt med planerade förskolor och skolor där planprocessen passerat samråd eller där exploateringsnämnden tidigare beslutat om markanvisning fullföljs fattade beslut och ingångna avtal.”*

Hur nya riktlinjer ska tillämpas i pågående projekt har mycket stor påverkan på exploateringsnämndens verksamhet och investeringsbeslut, med många förskolor och skolor i planering.

Skrivningen kan förefalla klar, men behöver utvecklas och förtydligas. Exempelvis är det inte helt entydigt om det endast syftar på beslut och avtal om markanvisningar, eller om även stadens investeringsbeslut och intentionsavtal med aktörer utanför staden ska fullföljas. Som framgått ovan förekommer också att inriktningsbeslut fattas och plansamråd genomförs utan föregående markanvisningar. Enligt kontorets mening bör det förtydligas att tidigare fattade inriktningsbeslut inte berörs. I annat fall bedömer kontoret att en stor andel pågående projekt kan komma att behöva reviderade investeringsbeslut, då förändringarna som föreslås är så stora i relation till nuvarande planeringsförutsättningar. Ärenden som utarbetats under lång tid och varit föremål för beslut i nämnder och kommunfullmäktige kan då behöva avbrytas för omtag i ett relativt sent skede, med påverkan på alla inblandade aktörer. Även med hänsyn till stora nedlagda kostnader är det angeläget med tydlighet om riktlinjernas införande.

Exploateringskontoret anser att skrivningen om införande behöver utvecklas och preciseras med avseende på tidigare beslut och pågående projekt, efter analys av konsekvenserna.

Avgränsningar och riktlinjernas genomslagskraft

Privata aktörer och privatägd mark

Det anges att Lekvärdesriktlinjerna ska användas av samtliga nämnder, bolag och privata aktörer vid planering av placering, storlek och utformning av förskolegårdar och skolgårdar och att beräkning av lekytefaktor (LYF) ska göras av alla aktörer som planerar och bygger förskola eller skola, såväl privata som kommunala.

I tjänsteutlåtandet från utbildnings- och förskolenämnden framgår dock att staden inte har rådighet över hur privata aktörer utformar sina gårdar. Enligt kontorets bedömning är det korrekt, då staden inte har möjlighet att med stöd i lag ställa så långtgående krav på privata aktörer eller fastighetsägare avseende arbetsprocess eller detaljutformning. I kommunfullmäktiges budgetuppdrag anges att riktlinjerna *så långt möjligt* ska vara styrande även för privata aktörer. Det framgår inte av förslaget om man har utrett i vilken utsträckning detta är möjligt.

Riktlinjerna är samtidigt ett utmärkt kunskaps- och inspirationsunderlag att dela med privata aktörer och fastighetsägare. Materialet visar med goda exempel på möjligheter att förbättra barns utemiljöer i befintliga och planerade förskolor och skolor, och ger bra stöd för utformning av gårdar med goda lekvärden. Lekvärdesriktlinjerna kan enligt kontorets bedömning dock inte användas för skarp kravställning från stadens sida i planering på privat mark eller vid bygglov för privata förskolor.

Beräkningsmodell och förskoleverksamhetens storlek

Steg 1 i beräkningsverktyget ska användas för att i tidigt skede beräkna om det finns förutsättningar att uppnå goda lekvärden. Resultatet kommer i form av ett värde som bedöms grön-gul-röd, där ett förslag med röda siffror inte ska arbetas vidare med.

Ett av syftena med lekvärdesberäkningar är att väga olika faktorer mot varandra för att bedöma lekvärden och skapa bästa möjliga utemiljöer utifrån platsens förutsättningar. Riktlinjerna saknar exempel på modellens resultat, men anger *”Det finns inga absoluta gränstal på storlek eller kvm/barn utan den ger en samlad bedömning där de faktorerna vägs samman med vilka förutsättningar för olika lekvärden gården har.”* Den beskrivningen stämmer dock inte med kalkylmodellens utfall, som ger definitiva gränser för vad som är godkänt, även om de samlade konsekvenserna är svårbedömda.

De valda utgångspunkterna om totala ytor ger effekter som enligt kontorets bedömning kan vara utmanande, inte bara med tanke på andra mål i budget. Särskilt påverkas medelstora eller mindre förskolor.

Exempelvis krävs för en förskola i bottenvåning på ett flerbostadshus minst 2 000 kvm friyta för att vara acceptabelt enligt modellen, förutsatt i övrigt optimala förhållanden, dvs att minst 50 procent av gården har befintlig naturkaraktär och varierad topografi. Saknas befintlig natur ökar kravet på yta. För en friliggande förskola är motsvarande yta 1 860 kvm, båda exemplen med ca 25 kvm friyta per barn för högst 74–79 barn, allt enligt modellen.

Mindre friytor än så blir underkända, oavsett antal barn. En förskola i bottenvåning med en gård om 1950 kvm blir alltid underkänd, vare sig den planeras för 30 barn med 65 kvm per barn, eller 18 barn med 108 kvm per barn.

Det är en mycket genomgripande förändring och kan uppfattas som utmanande i förhållande till befintliga och planerade förskolegårdar i stora delar av staden. Modellen ger också möjlighet till mer yteffektiva förskolegårdar, ned mot ca 14 kvm per barn vid förskolor för ca 200 barn, eller drygt 11 kvm per barn med mer än 300 barn i en förskola, förutsatt helt optimala förhållanden för gårdar.

Med tanke på modellens centrala funktion som beslutsunderlag hade det varit värdefullt med en tydligare beskrivning och en analys av modellens effekter. Exploateringskontorets bedömning är att målen om tillräckligt stor friyta löpande kommer behöva vägas mot eventuella oönskade effekter och risker, som att barn

kommer behöva erbjudas skolor eller förskolor längre från hemmet, och en styrning mot väsentligt större förskolor än idag.

Hur riktlinjerna är avsedda att tillämpas på befintliga förskolor är inte helt entydigt. Exploateringskontorets bedömning är att de kan vara ett utmärkt stöd vid upprustning och utveckling av befintliga gårdar, men att riktlinjer om friytornas storlek kommer att få en mycket begränsad effekt på befintliga gårdar, särskilt i stadsdelar med de minsta gårdarna idag, där mark ofta saknas.

Förutsättningarna och tillgången på mark skiljer sig avsevärt mellan olika stadsdelar. Sedan starten av Hammarby sjöstad har staden planerat och byggt för den utvidgade innerstaden. Översiktsplanen beskriver en stad med ”täta och sammanhållna stadsmiljöer” som växer successivt, allt längre ut från den traditionella innerstaden. Vid komplettering med nya förskolor eller skolor i de stadsdelarna finns mycket små möjligheter att hitta de ytor som riktlinjerna föreskriver, i synnerhet för fristående byggnader. Det kommer att vara utmanande även i många delar av ytterstaden, särskilt där staden har mål om att stärka lokala centrum med ny och tät stadsbebyggelse i goda kommunikationslägen.

I stora delar av staden kommer avsteg från riktlinjernas krav på ytor vara en förutsättning för nya förskolor och skolor, nästan oavsett projektens ekonomiska ramar. Det finns helt enkelt inte tillgänglig mark. Det behöver beaktas vid en översyn av förslagets arbets- och beslutsprocesser som berörts ovan. I dessa lägen kan riktlinjerna i första hand fungera som ett viktigt kunskapsunderlag till stöd för att skapa goda lekvärden och finna bästa möjliga utformning efter de förutsättningar som finns. Riktlinjerna innehåller resonemang om möjligheter till eventuella avsteg i ett ”redan tätbebyggt område”. Kontoret konstaterar att det är ett begrepp som används i planeringslagstiftningen och att hela staden där utgör ett tätbebyggt område, liksom större delen av Stockholms län.

Riktlinjerna kommer att påverka både mindre och medelstora stadsutvecklingsprojekt och förtätningsområden med nya skolor och förskolor. De största effekterna, både möjligheter till genomförande och påverkan på andra mål, skulle dock enligt kontorets bedömning uppstå i de stora stadsutvecklingsområden där staden är markägare. Där uppstår också de största målkonflikterna med andra uppdrag och styrdokument från kommunfullmäktige.

Påverkan på andra mål och verksamheter och samordning med andra styrdokument

Riktlinjerna innebär en mycket tydlig prioritering av barns utemiljöer och betydelsen av skolgårdar och förskolegårdar i planeringen av hur stadens mark ska användas, med en väsentligt höjd ambition avseende gårdars lekmiljö och friytor.

Kommunfullmäktiges mål om en tät och sammanhållen stad och på god ekonomisk hushållning ställer stora krav på markanvändning även för andra ändamål. Det medför att riktlinjerna får stor påverkan på andra av kommunfullmäktiges mål, framförallt genom de stora förändringarna i kraven på friytor. Förslaget hade tjänat på

en genomarbetad beskrivning och analys av hur det påverkar andra mål och verksamheter inom staden, och vilka ekonomiska konsekvenser förslaget medför.

I förvaltningarnas tjänsteutlåtande skriver man att riktlinjerna innebär att mark i planeringen behöver tas från andra ändamål, och att mark som kunde bebyggts med bostäder istället avsätts för skolgårdar och förskolegårdar, vilket även medför minskade intäkter från markförsäljning.

Exploateringskontoret instämmer helt i den beskrivningen. Det är också en effekt av riktlinjerna som inte går att undvika genom mer framsynt planering. Varken park- och naturområden eller gatumark har överytor i dagens stadsutvecklingsområden, och då återstår bara att omdisponera annars byggbar kvartersmark.

Staden har högt ställda mål för bostadsbyggandet och åtaganden i infrastrukturförhandlingar med stat och region. Exploateringsprojekten ska enligt stadens investeringsstrategi vara lönsamma. Det innebär att inkomster från markförsäljning och tomträttsavgifter ska bära både de investeringsutgifter som projekten medför och det behov av kommunal service som uppstår i anslutning till (exempelvis) bostadsprojekt. Därutöver ska överskott genereras som kan omfördelas till satsningar i stadens fokusområden.

Enligt exploateringskontorets uppfattning innebär Lekvärdesriktlinjerna en risk att en stor del av exploateringsprojekten inte längre kan bära sina egna investeringsutgifter om en mindre andel byggbar mark kan användas för bostäder och generera inkomster.

Fortsatt utbyggnad förutsätter då tillskott av skattemedel, samtidigt som antalet nya bostäder minskar. I synnerhet påverkas stadsutvecklingsområden med höga kostnader för utbyggnad av infrastruktur.

Alternativt skulle staden kunna tänkas ompröva andra förutsättningar för bostadsbyggande och stadsutveckling i syfte att öka markutnyttjandet och stadens inkomster. Det skulle dock erfordra än mer genomgripande förändringar i kommunfullmäktiges direktiv och styrdokument.

För att nå målet om goda lekmiljöer för alla barn är det enligt kontorets mening viktigt att riktlinjerna är anpassade till de faktiska förutsättningar som finns i staden. Riktlinjernas starka fokus på stora friytor medför att behoven av avsteg i stora delar av staden kommer att bli mer regel än undantag. Det är därför mycket angeläget att arbetsprocesser och beslutshantering, även vid avsteg, är tydliga, enkla och formellt korrekta. Effektiva processer för planering och byggande som utgår från faktiska förhållanden bidrar också till att arbetet inom staden kan fokusera på att skapa bra lekmiljöer.

Riktlinjerna utgör ett värdefullt underlag för planering av goda utemiljöer för nya skolor och förskolor och skulle enligt kontorets mening fungera bättre som vägledande planeringsverktyg och måldokument, snarare än som bindande styrdokument. Kontoret ser fram emot fortsatt samverkan för att stadens förskole- och skolgårdar ska uppnå de goda lekvärden som staden eftersträvar.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 25 september 2025 följande.

1. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att överlämna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.
2. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation av Mats Johnsson (SD), se Reservationer m.m.

Reservation av Marie Della Morte Pålstam (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Maria-Elsa Salvo m.fl. (S), Maria Mustonen m.fl. (V) och Cecilia Obermüller (MP), se Reservationer m.m.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 22 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsbyggnadskontoret anser att riktlinjerna utgör ett bra kunskapsunderlag för att skapa värdeskapande förskole- och skolgårdar. Riktlinjerna ger en gedigen kunskapsgenomgång gällande olika funktioner; dess betydelse och utformning. Dokumentet tydliggör vikten av att utforma gårdar med grönska och multifunktionella ytor, både för att stimulera till lek och rörelse, och för att öka andel grönska och biologisk mångfald. Kontoret ser att riktlinjerna kan fungera som ett värdefullt underlag för stadens beställande och utförande förvaltningar och bolag och dess arkitekter och landskapsarkitekter vid utformning av förskole- och skolgårdar. Kontoret är positivt till att det finns ett samlat och gediget kunskapsunderlag som kan användas i dialog med privata aktörer, där har kontoret tidigare saknat ett liknande stöd. Riktlinjernas användning kommer dock att vara just ett *diskussionsstöd* då kontoret saknar verktyg eller lagstöd att kräva en efterlevnad gentemot de privata aktörerna.

Kontoret ser positivt på att dokumentet lyfter fram att generösa friytor på förskole- och skolgårdar skapar stadsvärden - både för lekande barn och för lokalsamhället. Att avväga friyta i stadsbyggnadsprocessen är dock ett komplext bedömningsarbete. Stockholms stadsmiljöer är urbana med varierande grad av tät bebyggelse och befolkning. Som stadsväv har Stockholm ingen jämförelse i Sverige och att tillämpa generella principer om ytstorlek baserat på nationella jämförelse är därför problematiskt.

Plan- och bygglagen (PBL) är en avvägningslagstiftning där allmänna intressen ska beaktas och vägas mot varandra, likaså ska allmänna intressen vägas mot enskilda intressen i varje enskilt ärende. De detaljplaner kontoret utformar ska hantera en komplex helhetsbild utifrån befintliga och täta bebyggelsemiljöer, behov och utmaningar. Stadsbyggnadskontorets planering utgår från Stockholms översiktsplan, med ett uttalat mål om att vara en fortsatt växande stad med god tillgång till stadskvaliteter i stadens alla delar. För att kunna skapa nya, eller komplettera, stadsdelar med tillgång till både bostäder och allmän service samt friyta så måste de

olika markanspråken vägas mot varandra och skapa en bra helhetsbild. Att riktlinjerna lägger stor vikt på ytstorlek ser kontoret som problematiskt. Stadsbyggnadskontorets uppfattning är att arbete med planering och tillståndsgivning snarare ska säkerställa att ytor som tillskapas ska ha förutsättningar för goda och värdeskapande egenskaper. Friytor ska utformas utifrån platsens och projektets förutsättningar och i samverkan med terrängen, ges goda sol-/ och skuggförhållanden med mera.

Stadsbyggnadskontoret ser att lekytefaktorn som bedömningsmodell kan vara ett *kunskapsunderlag och stöd* i ett strategiskt skede, men framförallt i ett skede där gårdarnas friyta utformas, för att säkerställa en god kvalitet och innehåll. Kontoret anser att som modellen är utformad i remissförslaget, är friytans storlek en för avgörande parameter i bedömningen. Stadsbyggnadskontoret ska sträva efter att skapa förutsättningar för värdeskapande förskole- och skolgårdar, men storlek på friyta måste utgå från plats och behov. Om en viss storlek på friyta skulle vara ett givet krav kommer troligtvis en större andel yta avsättas för förskolor och skolor och en mindre andel yta avsättas för andra användningar som bostäder eller verksamheter. Detta kan påverka projektets genomförbarhet och möjlighet till återinvestering i allmän plats, eller till finansiering av förskolan/skolan.

Stadsbyggnadskontoret anser att mandat och beslutsordningar som beskrivs i riktlinjerna behöver ses över och förtydligas. Till exempel redovisas att kommunstyrelsen årligen ska besluta om lekytefaktorn med eventuella revideringar. Detaljplanearbeten sträcker sig ofta över flera år, och en årlig uppdatering kan leda till oklarheter inom projekten kring vilket års riktlinjer som ska följas. Vidare så ges utbildningsnämnden och förskolenämnden i uppdrag att, vid behov, genomföra mindre ändringar och revideringar av riktlinjerna. Då riktlinjerna påverkar flera förvaltningar och bolag, till exempel gällande friytans storlek, ser kontoret att revideringar inte kan göras utan förankring eller formell remiss.

Bromma stadsdelsförvaltning

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 16 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till att riktlinjerna har tagits fram bland annat då välplanerade skolgårdar främjar barns fysiska och sociala utveckling samt hälsa och inlärningsförmåga. Utifrån ett barnperspektiv har även gårdarna en funktion som barnens plats i staden och fungerar som mötesplatser för familjer även utanför skoltid.

Ett syfte med framtagande av lekvärdesriktlinjerna är att nybyggda skolgårdar ska ha en ytstorlek på minst 40 kvm/barn. Förvaltningen ser positivt på sådan ytstorlek då ytstorleken på gårdarna är en av de viktigaste aspekterna för att uppnå goda lekvärden och främja fysisk aktivitet bland barn. Större gårdar möjliggör för fler barn att vara ute samtidigt och att bland annat pedagogisk verksamhet kan äga rum på skolgården. Skolgårdar används även i stor utsträckning annan tid än då verksamheten befinner

sig på gården. Detta gör att slitage och underhållsbehov ökar mer vilket styrker behovet av större skolgårdar. Förvaltningen ser dock en utmaning i att uppnå lekvärdesriktlinjerna i tätbebyggda områden i stadsdelen. Där kan det behöva göras fler avsteg från LYF för att kunna garantera att alla barn har en förskola nära hemmet.

Förvaltningen vill understryka att det är av vikt att ytstorleken på minst 40 kvm/barn omfattar lekyta och att delar av skolgården så som barnvagnsparkering inte ska omfattas. Det kan därför vara betydelsefullt att expertis från förskolans verksamhet deltar i planering av förskolegårdar för att inte missa viktiga delar som kan påverka barnens utveckling, vardagsarbetet eller tryggheten och säkerheten på gårdarna.

Lekvärdesriktlinjerna genomsyras av ett barnperspektiv vilket förvaltningen ser positivt på. Då riktlinjerna tydligt grundar sig i barns behov av goda lekvärden möjliggör det för samtliga aktörer att delaktiggöra barn i utformningen av stadens förskole- och skolgårdar. Vid planering av nya gårdar eller upprustning bör det ingå för samtliga aktörer att redogöra för hur barnen har delaktiggjorts i processen. I de fall där LYF inte uppfylls ser förvaltningen positivt på att en barnkonsekvensanalys ska göras.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 september 2025 följande.

1. Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Ärendet justeras omedelbart.

Särskilt uttalande av Emelie Wassermann (SD), se Reservationer m.m.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 2 juli 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen ställer sig positiv till att staden har utvecklat ett styrdokument som kan verka för att förskolors och skolors utomhusmiljöers friytor är tillräckligt stora för att inrymma de kvaliteter som är viktiga för barn och ungas lärande och utveckling.

Stadsdelsförvaltningen har varit delaktig i arbetet med att utveckla lekvärdesriktlinjerna och är därför väl bekant med innehållet. I stora drag anser stadsdelsförvaltningen att riktlinjerna är ett väl formulerat dokument, som kommer att vara användbart för samtliga aktörer som på något sätt är inblandade i planering av förskolor. Stadsdelsförvaltningen bedömer att riktlinjerna kan ersätta *Funktionsprogram för förskolors utemiljöer*, som stadsdelsförvaltningen idag använder vid planering av förskolor och upprustning av gårdar.

Det är särskilt positivt att riktlinjerna fastställer vilka ytor som är nödvändiga för att uppnå tillfredsställande lekvärden. Denna form av nyckeltal eller riktvärden har tidigare saknats inom staden och stadsdelsförvaltningen bedömer att riktlinjerna kan

skapa en samsyn mellan berörda parter som gör det svårare att prioritera bort förskolors ytbehov i stadsutvecklingsprocesser.

Stadsdelsförvaltningen bedömer att riktlinjerna kommer att vara ett bra stöd i tidiga planeringsskeden, framförallt i samband med markanvisningar, för att säkerställa att tillräckligt stora ytor avsätts för förskolor och skolor.

Riktlinjerna styr mot större ytor för förskolor och skolor jämfört med idag och stadsdelsförvaltningen anser därför att det är viktigt att bevaka att det inte sker på bekostnad av andra ytor som används av barn och unga, till exempel parker eller idrottsytor.

Eftersom det redan idag är hög konkurrens om ytor i staden anser stadsdelsförvaltningen att det är viktigt att arbeta för att förskolors gårdar ska nyttjas mer utanför verksamhetstid. I en tät stad är stora gröna förskolegårdar en resurs och det är viktigt att de utformas så att människor känner sig välkomna att vistas på dem.

Det är däremot angeläget att se över ansvarsfrågor kring drift och underhåll av förskolegårdar om nyttjande utanför verksamhetstid ökar, för att säkerställa att förskolepersonal inte behöver lägga arbetstid på att städa efter allmänheten.

Jämställdhetsanalys

Stadsdelsförvaltningen kan konstatera att riktlinjerna belyser frågor om hur flickor och pojkar använder förskolegårdar på olika sätt. Enligt riktlinjerna visar studier att gröna gårdsmiljöer, som inte styr mot en viss lek eller aktivitet, främjar jämställd lek. Stadsdelsförvaltningen anser att jämställdhetsperspektivet finns med i riktlinjerna och att inriktningen om att verka för gröna gårdar kan bidra till att öka jämställdheten på stadens förskolegårdar.

Barnrättsperspektiv

Stadsdelsförvaltningen kan konstatera att riktlinjerna bland annat påverkar barn och ungas möjligheter till aktivitet och rekreation, vilket ryms inom artikel 31 från barnkonventionen om att barn har rätt till lek, vila och fritid. Riktlinjerna styr mot ökade ytor för barn och unga och stadsdelsförvaltningen bedömer därför att de främjar målgruppens möjligheter att lära och utvecklas.

Tillgänglighet

Stadsdelsförvaltningen kan konstatera att det finns direktiv kring tillgänglighet i riktlinjerna. Ambitionen om gröna och kuperade gårdar kan leda till målkonflikter kopplat till tillgänglighet, vilket skapar utmaningar i planeringen. Stadsdelsförvaltningen anser att det finns visst stöd i riktlinjerna för att hantera dessa målkonflikter, samt exempel och vägledning kring hur förskolegårdar ska utformas för att barn med funktionsnedsättningar ska känna sig inkluderade och delaktiga.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 augusti 2025 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen av förslag till lekvärdesriktlinjer – utformning av förskole- och skolgårdar

Särskilt uttalande av Leif Söderström (SD), se Reservationer m.m.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 2 juli 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på en gemensam riktlinje för utformning av förskolegårdar, friyta och att skapa goda lekmiljöer för barnen. Detta kommer att gynna barnens bästa och skapa möjligheter för mer rörelse, lek och undervisning på förskolegårdarna. Förslaget kommer även gynna staden på andra sätt genom synergier som grönnare gårdar tillsammans med andra grönytor skapar, bland annat en ökad biologisk mångfald och en svalare plats i det annars tätbebyggt området.

Förvaltningen ser en stor vikt att stadens olika nämnders är involvering i hela processen för att barnen i förskolan kommer få tillgång till bättre förskolegårdar och lekmiljöer i framtiden. Stadsdelarnas delaktighet i planprocessen och att Exploateringskontoret samt Stadsbyggnadskontoret med förslaget får tydligare riktlinjer gällande markanvisningar och detaljplanearbetet kommer skapa en större möjlighet för stadsdelen och byggaktören att skapa en tryggare och bättre lekmiljö för barnen på förskola.

Implementeringen av dessa riktlinjer kommer dock vara en process som kommer ske sakta under många år framöver, detta på grund av att många byggprojekt som är planerade flera år framåt redan är förbi steg 1 av LYF och därför kommer ej riktlinjerna kunna följas fullt ut i dessa planerade projekt.

Förvaltningen ser även positivt till att ha ett gemensamt verktyg för att utvärdera och prioritera nämndens nuvarande förskolor och dess gårdar på ett systematiskt sätt. Förvaltningen ser sedan en möjlighet utifrån dessa utvärderingar se vilka lekvärden som eventuellt behöver prioriteras inom nämnden befintliga förskolebestånd.

Analys mänskliga rättigheter

Alla barn och unga har rätt till god hälsa, utbildning, lek, vila och trygghet. Stadens uppdrag är att utforma förskolegårdar där alla barn, oavsett rörelseförmåga, intresse, personlighet eller preferens så att dessa rättigheter blir tillgodosedda. Eftersom förskolebarn tillbringar majoriteten av sin tid på förskolan blir dessa platser centrala när det gäller att efterleva barnkonventionen. Lekvärdesriktlinjerna med lekytefaktorn är ett stöd för staden för att svara till det ansvaret. Riktlinjerna slår fast att barn i staden har rätt till inflytande över sin utemiljö. Barn erfarenheter och perspektiv på

sin miljö ska vara viktiga utgångspunkter vid planering av förskolegård. Vid involvering av barn ska dialogen anpassas efter deras mognad och ålder.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 augusti 2025 följande.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Särskilt uttalande av Sara Grolander (MP), Max Otterman m.fl. (S) och Maria Ljuslin (V), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Henrik Åkerlund (SD), se Reservationer m.m.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 6 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Lekvärdesriktlinjerna är tydliga och förvaltningen välkomnar en gemensam riktning i frågan. Att man i riktlinjerna lyfter fram forskningen inom området bidrar till att ge goda argument i arbetet. Förvaltningen ser positivt på att man även omfattar de befintliga gårdarna i arbetet med att höja lekvärdet på stadens förskolegårdar. Arbeta kommer att kräva riktade resurser som i dagsläget inte finns avsatta. Det finns behov av att förtydliga processbeskrivningen gällande nya projekt, då det kan tolkas som enbart friliggande förskolor. Eftersom lekvärdesriktlinjerna är något nytt att förhålla sig till är det viktigt att tydliggöra vilka parter som är ansvariga för genomförandet samt framtida kostnadsfördelningar.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 augusti 2025 följande.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens svar på remiss om förslag till lekvärdesriktlinjer för förskole- och skolgårdar och överlämnar svaret på remissen till kommunstyrelsen.

Särskilt uttalande av Pär Gustavsson (SD), se Reservationer m.m.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 28 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen ser positivt på att staden har en tydlig och enhetlig bild av vad som är en god utemiljö för barn och unga. För att riktlinjerna ska bli en ambitionshöjning i staden ser förvaltningarna ett behov av att stärka beställarrollen för förskolor och skolor i staden och att stadsdelsförvaltningarna tidigt blir involverade i planprocesserna. Förvaltningen instämmer med förskoleförvaltningen och vill framföra att de beställande förvaltningarna, tillsammans med byggaktören,

måste få inflytande tidigt i planprocesserna för att kunna specificera behoven utifrån lekvärdesriktlinjerna och särskilt beräkningsverktyget lekytefaktorn. (LYF)

Järva stadsdelsnämnd

Järva stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 september 2025 följande.

1. Järva stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Järva stadsdelsnämnd beslutar om omedelbar justering.

Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Ghazal Saberian (SD), se Reservationer m.m.

Järva stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 18 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsnämnden bedömer förslaget till Lekvärdesriktlinjer som positivt och ser det som ett viktigt verktyg för att skapa likvärdiga och stimulerande utemiljöer för stadens barn. Att riktlinjerna omfattar både nybyggnation och upprustning av befintliga gårdar gör dem särskilt värdefulla. De utgör samtidigt ett konkret stöd i arbetet med att stärka förskolans utbildning och undervisning, genom att främja gemensam förståelse för både pedagogiska förhållningssätt och den fysiska miljön.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 augusti 2025 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet som svar på remissen.

Reservation av Liliane Åkerlund (SD), se Reservationer m.m.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 11 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att lekvärdesriktlinjerna är genomarbetade och visar på viktiga faktorer för förskole- och skolgårdar.

Riktlinjerna är väl underbyggda med forskning om utemiljöns betydelse för barns utveckling. Förslaget till lekvärdesriktlinjer ligger i linje med de lekvärdesfaktorer som stadsdelsförvaltningen tog fram för de kommunala förskolorna för ett par år sedan.

Det första avsnittet i riktlinjerna ”Det här vet vi” beskriver på ett bra sätt lekens och förskole- och skolgårdens betydelse. Det lyfts också fram olika typer av lek och zoner som ska vara möjliga på gården och vikten av att förstå olika gruppers förutsättningar och villkor.

I det andra avsnittet i riktlinjerna ”Det här vill vi” lyfts det fram att stadens förskole- och skolgårdar ska vara platser där det finns goda möjligheter för eleverna att röra sig fritt och vad som krävs för att skapa detta.

Förvaltningen anser att riktlinjerna innehåller bra resonemang och argument kring variationen av lekmiljöer, växter och odlingars betydelse, barnens delaktighet samt trygghet och säkerhet i förhållande till utmaningar för barnen.

Det tredje avsnittet ”Så här gör vi” beskriver hur lekvärdesriktlinjerna är tänkta att användas i planeringsprocessen.

I denna del beskrivs hur alla aktörer i staden ska använda beräkningsverktyget Lekytetfaktor (LYF). Det ska säkerställa tillräckliga friytor och goda förutsättningar för variation, med ökad grönska och mer pedagogiska utemiljöer.

LYF-modellen ska även användas för att förbättra lekvärden på befintliga gårdar som ska rustas upp.

Förvaltningen ser positivt på den gemensamma modellen för att beräkna och bedöma friytor och förutsättningar. De lekvärden som lyfts fram i bedömningen är relevanta och angelägna vid planeringen av nya förskolor.

Det är bra att riktlinjerna beskriver hur olika aktörer i staden ska använda lekvärdesriktlinjerna vid planering och upprustning av förskole- och skolgårdar. Detta gäller särskilt exploateringskontoret som ska använda riktlinjerna vid exploatering av mark och för stadsbyggnadskontorets arbete med detaljplaner. Oftast är det i de skedena som det avgörs hur stor yta som avsätts för förskole- eller skolgård.

Det är bra att lekvärdesriktlinjerna utgår från att friytan för förskolegårdar ska vara minst 3000 kvadratmeter i ett tidigt skede.

Förvaltningens erfarenheter av att etablera nya förskolor i innerstaden bland befintlig byggnation innebär oftast en friyta på cirka 10 kvadratmeter per barn och dessa förutsättningar ges när exploateringsavtal skrivs.

Förvaltningen ser ett behov av att även barnkonsekvensanalyser genomförs parallellt med LYF-beräkningen. Bland annat för att se hur brister skulle kunna kompenseras genom till exempel att använda grönområden i närheten av förskolor och skolor.

Lekvärdesriktlinjerna ger en bra vägledning och tydlighet som kommer att vara värdefull vid planeringen av utemiljöer för nya förskolor och skolor. Den skulle med fördel även kunna användas vid planering av nya parklekar och upprustning av utemiljöer i befintliga parklekar.

En annan viktig aspekt för att ge barnen i förskolor och skolor lika möjligheter till utevistelse är personalens kompetens i utepedagogik och kunskaper om vikten av rörelseaktiviteter för barn.

Förvaltningen ser därför att lekvärdesriktlinjerna skulle kunna kompletteras med en stadsövergripande satsning på kompetensutveckling i utepedagogik för personal i förskola och skola.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd

Norra innerstadens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 september 2025 följande.

1. Norra innerstadens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Norra innerstadens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 6 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till att riktlinjerna har tagits fram då det finns ett behov av att säkra tillräckligt stora gårdar med höga lekvärden, inte minst i stadsutvecklingsområden. I områden med små förskole- och skolgårdar tenderar besöksstrycket och slitaget på närliggande parker att bli högt, vilket försvårar underhåll inom de befintliga budgetramarna som finns för investering och drift av parker.

I norra innerstadens stadsdelsnämndsområde är det många gårdar som inte uppfyller kravet på 20 kvadratmeter friyta per barn, vilket inte heller kommer kunna åtgärdas på befintliga platser. Förvaltningen ser dock att det är en viktig aspekt i nybyggnadsområden. Förvaltningen vill också understryka att ytstorleken på gårdarna är den viktigaste aspekten för att uppnå goda lekvärden och främja fysisk aktivitet. Det är därför bra att gårdar med en area på under 20 kvadratmeter per barn ger ett negativt värde i beräkningsverktyget. Det är dock viktigt att andra lekvärden, såsom anlagd naturkaraktär, inte i för hög grad kan kompensera för en liten yta. Många barn på en liten yta kommer innebära så pass högt slitage på den anlagda grönytan att den inte kommer att gå att underhålla. Risken blir då att en nyanlagd grön gård efter en tid behöver omvandlas till hårdgjord yta på grund av slitaget och då tappar gården sina lekvärden.

Förvaltningen ser positivt på att göra gårdarna grönare genom mer planteringar och mindre hårdgjord yta, men det är viktigt att följa hur underhållsbehovet utvecklar sig för de nyproducerade gårdarna. Inom stadsdelsnämndsområdet används redan idag gårdar och parker i stor utsträckning även annan tid än då verksamheten befinner sig på gården. Dels till följd av dagbefolkningen i innerstaden, dels för att rekreatjonsutrymmet i innerstaden är mer begränsat än i ytterstaden. Detta gör att slitage och underhållsbehov ökar mer. En viktig aspekt att ta med när nya förskolor planeras, så att inte kostnaden för skötsel ökar i alltför stor utsträckning.

Förvaltningen vill även understryka vikten av att tidigt i processen involvera expertis från förskolans verksamhet vid planeringen av förskolor för att inte missa viktiga funktioner i vardagsarbetet. Exempelvis behovet av yta för förvaring av barnvagnar

och lekmaterial i anslutning till förskolan, då det riskerar att ta yta från gårdens friyta om det inte planeras in från början och då uppfylls inte längre riktlinjerna. Detta får särskilt stor vikt i innerstaden där yta och utrymmen redan är begränsade.

Även expertis kring säkerhets- och trygghetsfrågor bör vara med i ett tidigt skede för att förebygga att staden bygger in vad som senare blir utmaningar i utomhusmiljö ur ett trygghetsperspektiv. Här finns mycket erfarenhet och kunskap som det är resurseffektivare att ta med sig i ett tidigt stadie i planeringen av utomhusmiljöer.

Barnkonsekvensanalys

Barn och unga har enligt barnkonventionen rätt att tycka till om sin omgivning och omsorgen av sin livsmiljö. Barn har även rätt att delta i olika skeden i samhällsbyggnadsprocessen. Det förutsätter att barnets bästa väger tungt vid avvägningar och beslut, men även att barn genom inkluderande arbetsmetoder ges utrymme för inflytande.

Utifrån att Stockholm ska vara en stad som ger plats åt barn och unga, ser förvaltningen positivt på att lekvärdesriktlinjerna genomsyras av ett barnperspektiv och talar om att barn ska ges möjlighet att vara delaktiga i utformningen av stadens förskole- och skolgårdar. Enligt en ny studie från Kungliga Tekniska högskolan finns en otydlighet i regleringen av barns rättigheter i den fysiska planeringen som ofta leder till ett vuxenperspektiv i tillämpningen. Studien pekar på att kommuner, som enligt barnkonventionen ska beakta barns rättigheter i sin verksamhet, i stor utsträckning saknar vägledning om *hur* barns rättigheter ska beaktas i beslut som rör den fysiska planeringen.

För att den fysiska planeringen inte ska präglas av ett vuxenperspektiv är det viktigt att involvera barn i processen och ta deras åsikter på allvar. Samtidigt finns utmaningar med att konkretisera barns rättigheter och behov i planeringen, varför styrande dokument såsom lekvärdesriktlinjerna skulle kunna utgöra en bra vägledning för nämnder, bolag och privata aktörer. Här finns en möjlighet för staden att förtydliga *hur* barn ska göras delaktiga och *hur* deras erfarenheter och kunskaper ska ges utrymme att påverka utformningen. En beskrivning av processen med att involvera barn, likt de andra beskrivningarna i riktlinjernas avslutande del *Så här gör vi*, skulle kunna minska otydligheten kring praktisk tillämpning av barnkonventionen (artikel 12) och bidra till att öka barns inflytande i den fysiska planeringen. Förutom möjligheten att vägleda i hur barn aktivt ska göras delaktiga, skulle det även öka möjligheterna att synliggöra resultat och fånga upp utmaningar i arbetet med att delaktiggöra barn och unga i den fysiska planeringen. Ett sätt att organisera staden så att barnen får inflytande.

Utifrån utmaningarna med att förflytta oss från en rådande vuxennorm, där system och verksamheter gynnar vuxna, till att bli en stad för alla ser förvaltningen positivt på att en barnkonsekvensanalys ska göras i de fall där LYF inte uppfylls. På vilka sätt olika perspektiv kommer att ställas mot varandra, vad som kommer bli avgörande och hur barn kommer att involveras i dessa avvägningar blir intressant att följa.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 augusti 2025 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Särskilt uttalande av Sergej Salnikov (SD), se Reservationer m.m.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 4 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen ser positivt på att Stockholms stad har en tydlig gemensam bild av vad som är en god utemiljö för barn i förskola och skola. Förvaltningen ser att riktlinjerna blir ett viktigt stöd både vid projektering och upprustning av förskolor och skolor.

Det är av yttersta vikt att berörd stadsdelsförvaltning blir involverad tidigt i planprocessen inför nybyggnation av förskolor. Detta för att kunna säkerställa att gårdar uppnår godkända värden i enlighet med riktlinjerna. Förvaltningen ser dock att det kan finnas utmaningar avseende att uppnå lekytefaktorn (LYF) särskilt i innerstadens förutsättningar avseende tillgång till mark. Vid implementering av riktlinjerna ser förvaltningen att det blir angeläget att utbilda lokalstrateger, avdelningschefer och andra relevanta funktioner. Bland annat för att LYF ska bli en självklar del vid projektering och utveckling av skol- och förskolegårdar.

Förvaltningen ser slutligen positivt på att lekens värde för barn tydligt lyfts fram i riktlinjerna och att det finns en tydlig koppling till aktuell forskning och förskolans läroplan.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 augusti 2025 följande.

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens skrivelse som svar på remiss gällande lekvärdesriktlinjer – utformning av förskole- och skolgårdar

Särskilt uttalande av Tapani Juntunen m.fl. (SD), se Reservationer m.m.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 15 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till gemensamma riktlinjer som stärker barnens möjligheter till goda lekmiljöer utomhus. Barnens behov och perspektiv lyfts tydligt fram och förskolegårdens innehåll och syfte beskrivs väl. Det är ett bra underlag för att se över befintliga gårdar och se vad som behöver prioriteras i en eventuell upprustning. Förvaltningen ser även positivt på att utbildningsnämnden och förskolenämnden kan revidera och göra eventuella justeringar i riktlinjerna.

I riktlinjerna saknas ett avsnitt om säkerhet när förskolan är stängd för att minska oönskat häng på gården. Exempelvis behöver det planeras för belysning, insyn till förråd, samt placering av lekhus för att minska risk för oönskat häng eller övernattning. Förvaltningen ser också att riktlinjerna bör tydliggöra vikten av ett välfungerande nätverk på hela gården.

Vid nybyggnation ser förvaltningen risk för målkonflikter där riktlinjerna behöver ytterligare problematiseras utifrån olika intressen. Exempelvis ska förskolans gård ha en viss yta samtidigt som alla barn i staden ska ha nära till en kommunal förskola. På vissa platser i staden går det inte att uppfylla riktlinjerna om gårdens yta. Det finns även tomter inom staden som uppfyller kraven på yta men som kräver sprängningar för att kunna bebyggas. Sprängningar på en tomt fördyrar byggnationen vilket gör att tomten blir dyr för förskola. Förvaltningen önskar ett förtydligande kring när avsteg från riktlinjerna kan göras och av vem. Är det stadsdelsnämnden eller förskolenämnden som beslutar om eventuella avsteg?

Jämställdhetsanalys

Ärendet bedöms vara könsneutralt. Lekvärdesriktlinjer innebär inte någon påverkan på barn eller medarbetare utifrån könstillhörighet.

Barnkonsekvensanalys

Syftet med lekvärdesriktlinjerna är att alla barn ska ha tillgång till en lekfrämjande miljö. Riktlinjerna anses därmed vara förenliga med barnets bästa.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 18 september 2025 följande.

1. Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Ärendet justeras omedelbart.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 4 juli 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på att staden har en tydlig och enhetlig bild av vad som är en god utemiljö för barn och unga samt stärker barnens utemiljö.

Förvaltningen tycker det är viktigt att det fortsatt är barnets perspektiv som lyfts fram och samnyttjandet eftersom staden har den plats den har. Grönytor och rörelseperspektivet är också viktigt att fortsatt ha med i dokumentet samt zoneringsperspektivet. Samt att riktlinjerna sätter fokus på gröna miljöer och utbyte av hårda ytor eftersom det gynnar både barns utveckling och som arbetet med att möta ett ändrat klimat. Det är också viktigt att det lyfts fram att gårdarna innehållsmässigt även ska hålla hög pedagogisk kvalitet.

Förvaltningen anser att det finns behov av att komplettera riktlinjerna utifrån innerstadens förutsättningar. Att kompensatorisk yta, exempelvis parker och parklekar, värderas på samma sätt för att uppnå riktlinjerna.

I del ett eller i inledningen kan riktlinjerna förtydligas med ett avsnitt som förklarar ett nuläge för hur förutsättningarna ser ut i Stockholm. Exempelvis har innerstaden en utmaning i att få tillgång till tillräcklig yta vid nybyggnation eller att förskolan inryms i bottenplan på ett flerfamiljshus. Genom att tillföra detta skulle lekvärdesriktlinjerna bli mera trovärdiga och inte enbart en riktning och ett önskat läge. Att bygga förskole- och skolgårdar i en urban miljö är idag en utmaning. Men samtidigt är det positivt att dokumentet ska säkra tillräcklig ytstorlek.

En av förvaltningens kommunala förskola, Tullstugan, ingår i arbetet med ”Gröna gårdar”. Det är SISAB som på uppdrag av förskoleförvaltningen identifierat prioriterade förskolegårdar för upprustning utifrån den strategi och det koncept för gröna gårdar som tagits fram.

Riktlinjerna har ett fokus på gårdarnas betydelse för fysisk aktivitet. Det ser förvaltningen som positivt då detta ligger i linje med den reviderade läroplanen där förskolläraren fått ett tydligare ansvar för att främja fysisk aktivitet.

Barnrättsanalys

Enligt barnrätten så har barn i staden rättigheter enligt barnkonventionen. Staden har skyldighet att tillgodose dessa rättigheter. Alla barn och unga har rätt till god hälsa, utbildning, lek, vila och trygghet. Stadens uppdrag är att utforma skol- och förskolegårdar där alla barn, oavsett rörelseförmåga, intresse, personlighet eller preferens så att dessa rättigheter blir tillgodosedda. Eftersom barn och unga tillbringar majoriteten av sin tid på förskolan och skolan blir dessa platser centrala när det gäller att efterleva barnkonventionen. Lekvärdesriktlinjerna med lekytefaktorn är ett stöd för staden för att svara till det ansvaret.

Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB:s yttrande daterat den 9 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Koncernledningen anser att förslaget om lekvärdesriktlinjer stärker möjligheter till kvalitativa, tillgängliga och gröna utemiljöer som stödjer barn och ungas lek, hälsa och lärande samt att staden kan uppnå de goda lekvärden som eftersträvas. Det är positivt att riktlinjerna ska vara styrande, så långt som det är möjligt, för såväl kommunala som fristående förskolor och skolor.

Koncernledningen instämmer i likhet med SISAB att en samordning kring aspekter som uppföljning och utvärdering av riktlinjerna behövs för att kunna bidra till utveckling av rutiner kring skötsel samt även det förebyggande trygghets- och säkerhetsarbetet.

Det är även viktigt att se över vilka insatser av kompetensutveckling och förstärkning som behövs hos dels beställare och dels hos utförare. En översyn av materialval och standard på utrustning lyfts även som en viktig aspekt för att säkerställa att det är lämpliga för bolagets drift och förvaltning av gårdarna. En utveckling av gårdarna kan med fördel ske successivt för att bygga upp erfarenhet och innebära lägre drifts- och underhållskostnader.

Sammanfattningsvis ger lekvärdesriktlinjerna ett starkt stöd för att utveckla stadens förskole- och skolgårdar på ett hållbart, pedagogiskt och tryggt sätt.

Underremisser

SISABs remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Förskole- och skolmiljöer är en högt prioriterad fråga inom SISAB. Skol- och förskolegårdar är ett viktigt rum för eleverna och boende i närområdet. En plats som erbjuder lekytor men också ställen med träd och grönska, dels för skydd mot värme och sol men också en yta som bjuder in till vila och återhämtning. SISAB arbetar redan idag med att tillskapa kvalitativa och tillgängliga förskolegårdar utifrån zoner för olika aktiviteter. Gårdar bör även ha naturliga inslag av grönska samt varierad topografi där det är möjligt. SISAB prioriterar redan idag utemiljön som en viktig fråga och arbetar med utformning av gårdar utifrån biologisk mångfald, där exempelvis återbruk av naturmaterial är ett viktigt inslag. Som exempel kan nämnas bolagets arbete med anläggande av skogsmatta på en förskolegård under 2024 i samband med upprustning av gården. Skogsmattan hämtades från skogsområden som ska avverkas och innehöll ljung, mossor, lingon och blåbär. På detta sätt får bolaget omgäende en skogsmiljö för barnen och ett naturligt tillskott av biologisk mångfald samt en undervegetation för gårdens träd.

Grönska ökar välmående och förstärker ekosystemtjänster samt inspirerar till lek. SISAB har tillsammans med elever och utbildningsförvaltningen utvecklat skolgårdar sedan 2015. Målsättningen med projekten har varit att säkerställa elevinflytande samt öka förutsättningarna för rörelse utomhus, inkludera tillgänglighet, gynna biologisk mångfald och samtidigt anpassa gårdarna för ett förändrat klimat genom svalkande grönska och genomsläppliga material. För att klara det hårda slitaget på en skolgård, planteras stryktåliga och motståndskraftiga växter som till exempel bambu och salix.

I SISAB:s anvisningar finns beskrivningar kring zonuppdelning av gårdar utifrån både pedagogik och ekologiska värden och naturkontakt. Grunden för SISAB Ute bygger på Boverkets indelning av förskolegården i zonerna trygg, vidlyftig och vild för att skapa en utmanande och kreativ utemiljö som stimulerar hjärta, hjärna och kropp

Lekvärdesriktlinjerna som syftar till att lyfta och bredda planeringen av kvalitativa utemiljöer till flera aktörer i staden kommer att bidra till ytterligare utveckling. Programmet utgör ett gediget kunskapsunderlag med en vetenskaplig grund och kommer bidra till ytterligare utveckling av utomhusmiljöer. SISAB kommer att följa

utvecklingen inom området och säkerställa kompetensen internt. SISAB kommer genomlysas arbetssätt och rutiner för markskötsel och anvisningar för markanläggning av skol- och förskolegårdar.

Lekvärdesriktlinjerna ökar kunskapen kring de behov som finns hos olika barngrupper och individer. De stöttar barnen och deras behov för en sund fysisk och psykisk utveckling. Riktlinjerna ger också en bra grund för den pedagogiska verksamhet som skolan/förskolan bedriver.

Lekvärdesriktlinjerna liksom utbildningsförvaltningens lokal- och funktionsprogram för utförandet av byggnaden stödjer SISAB i att bygga bra skolor. Som är angivet i materialet så är en utvärdering senast 2030 av största vikt, likt kontinuerlig uppföljning och utvärdering av funktionsprogram för nybyggda skolor där det senare fortlöpande revideras avseende innehållet för att förbättra kravställningarna.

SISAB anser att det är av stor vikt att löpande följa upp och utvärdera utförda projekt, för kunskapshöjande aktiviteter och revidering av kravställningar och skötselrutiner. SISAB uppskattar att materialet är indelat i olika delar så att mottagaren och användaren av riktlinjerna kan fokusera på det som är viktigt för det aktuella projektet.

Lekvärdesriktlinjerna kommer vara ett stöd i tidig planering för att säkerställa funktion och kvalitet där ytmått är en faktor. I den täta staden kommer dock avvägningar att behöva göras vilket programmet också stödjer.

Flertalet av de åtgärder som föreslås i riktlinjerna är av vikt och möjliggörare för att SISAB ska uppnå och möta de krav som ställs vad gäller lekvärden, hållbarhet, miljöaspekter och utmaningar med klimatförändringarna. Programmet bedöms möta ambitionerna i kommunfullmäktiges budget samt miljöprogram och klimathandlingsplan.

Att utöka, bevara och förvalta grönområden ger en stor synergieffekt mellan klimatanpassning, biologisk mångfald och reduktion av växthusgaser. Dessa tre områden gagnas av att använda sig av mer naturliga material och mindre hårdgjorda ytor. Det är även tre områden som är väl förankrade lokalt (inom Stockholm stad), nationellt (genom diverse myndigheter och Sveriges miljömål) och internationellt (genom EU).

SISAB vill lyfta fram att det blir av vikt att löpande följa upp och utvärdera riktlinjerna för att utveckla såväl nödvändiga skötselrutiner som det förebyggande trygghets- och säkerhetsarbetet. Ny utrustning och utformning för med sig nya kravställningar och anpassningar av exempelvis bolagets markskötselavtal, rutiner och krav för besiktningar av lekutrustning, anpassade skötselanvisningar och kravställningar avseende materialval och zoner för att möjliggöra maskinell snöröjning, framtida underhåll av byggnad (t.ex. med framkomlig plats för byggnadsställningar och intransporter av byggmaterial). Detta är ett arbete som behöver utvecklas över tid.

Det är också av vikt att inte kostnader för drift och skötsel ökar varför en noggrann planering vid utplacering av till exempel träd, planteringar mm kommer bli centralt så att inte underhållet av exempelvis tak och fasade behöver öka. Likaså blir det av vikt att noggrant följa upp materialval och standard på utrustning i relation till drift och förvaltning.

SISAB konstaterar därför att en utveckling av befintliga gårdar behöver göras succesivt över tid för att utvecklingen ska kunna ske kostnadseffektivt och för att ny kunskap ska kunna byggas upp.

Vad gäller besiktningar och säkerhet är detta en central fråga för bolaget. Rent konkret behöver bolaget sätta en modell som går i linje med fastighetsägaransvaret för att säkerställa nödvändiga besiktningsrutiner.

Förändringsarbetet kommer även säkerligen innebära diskussioner med verksamheten kring just felanmälningar utifrån att gårdar på ett annat sätt än tidigare tillåts vara mer naturliknande både utifrån lera, buskage som skymmer samt rotsystem som påverkar marken. Det kommer behövas kompetensinsatser för både medarbetare inom bolaget men även hos beställare av skol- och förskoleprojekt hos utbildningsförvaltning och stadsdelar. Av programmet framgår att utbildning är av vikt för verksamheten vilket SISAB också vill understryka.

Kostnader för utveckling av nya gårdar enligt lekvärdesriktlinjerna är svår att uppskatta initialt. Mer praktisk erfarenhet behöver byggas upp. Initiala investeringskostnader för nya skol- och förskolegårdar kommer också att variera beroende på tomtens storlek och förutsättningar. Nya gårdar enligt lekvärdesriktlinjerna kräver individuell skötsel och mer kompetens av den som utför skötseln. Lekvärdesriktlinjerna förespråkar användning av mer naturmaterial, naturmaterial slits snabbare och kräver tätare underhåll/skötsel, men är billigare att reparera. Sammanfattningsvis är det troligt att ovanstående kommer att leda till högre drift- och underhållskostnader för SISAB. I dagsläget beräknas hyra för SISAB:s lokaler genom samverkansavtalet. Hyran baseras på antal kvm lokalyta men det tas ingen hänsyn till antal kvm gårdsyta. Med anledning av införandet av lekvärdesriktlinjerna behöver SISAB se över en modell för hur drift och underhåll av mark/gårdar ska se ut framöver.

Sammanfattningsvis så ser SISAB att bolaget såväl som kommunala som fristående förskolor och skolor med stöd av lekvärdesriktlinjerna framgent kan få stöd i att utveckla stadens skol- och förskolegårdar på ett naturligt och hållbart sätt som inspirerar till lek och gynnar den biologiska mångfalden. Dokumentet kommer vara särskilt viktigt i den tidiga planeringen och SISAB ser fram emot en ökad samverkan i dessa processer med övriga staden.

Kommunstyrelsens råd för Agenda 2030

Kommunstyrelsens råd för Agenda 2030:s yttrande daterat den 15 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Rådet för Agenda 2030 är positivt till att staden tar fram lekvärdesriktlinjer och tillstyrker dessa i stort. Rådet ser att lekvärdesriktlinjerna kan främja flera mål i agenda 2030, exempelvis barns hälsa och välbefinnande (mål 3), jämställdhet mellan pojkar och flickor (mål 5) och hållbara städer och samhällen (mål 11).

Rådet vill dock understryka, med utgångspunkt i mål 10 om minskad ojämlikhet, vikten av att riktlinjerna tillämpas i hela staden på lika villkor. Här saknar rådet tydlighet i hur befintliga förskole- och skolgårdar, som idag understiger riktlinjerna, ska kunna anpassas till dessa. Som rådet förstår riktlinjerna, kommer dessa att främst användas på nybyggnationer av förskolor och skolor, och i viss mån när befintliga gårdar ska rustas upp. Detta innebär att barn som placeras i nybyggda skolor och förskolor kommer att få en betydligt bättre utemiljö än andra barn. Rådet önskar se en plan för att även befintliga gårdar rustas upp för att så långt som möjligt kunna följa riktlinjerna.

Överlag anser rådet att lekvärdesriktlinjerna har tagit hänsyn till de rekommendationer som finns kring lekyta, buller, luftkvalitet och skydd mot solljus. Rådet anser dock att riktlinjerna bör tydliggöra att man bör följa Naturvårdsverkets vägledning och riktvärden för buller på skolgård som innebär att huvuddelen av skolgården skall ligga under 50 dBA och resten skall klara 55 dBA. Detta är inte helt tydligt utskrivet.

I bakgrundstexten i riktlinjerna finns en skrivning om hur många kvm/barn som det idag finns på skolgårdar och förskolegårdar i genomsnitt i Sverige. Det hade varit mer lämpligt om staden, i arbetet med att ta fram riktlinjerna, hade kunnat ta fram hur det ser ut i Stockholm uppdelat på lämplig områdesnivå (t.ex. stadsdel). Som det står i riktlinjerna kan skolgårdar och förskolegårdar vara mindre när dessa byggs bland befintlig bebyggelse, något som inte är ovanligt i en storstad som Stockholm. För den framtida uppföljningen av om utvecklingen går i avsedd riktning eller ej, samt i vilka områden det finns behov av särskilda insatser även i befintlig bebyggelse är information med tillräcklig spatial upplösning central. Det är därför lämpligt, anser rådet, att som bakgrundsinformation ha kunskap om hur stor yta per barn det finns just i Stockholms stad, inte i Sverige generellt.

Reservationer m.m.

Förskolenämnden

Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L) och Amelie Langby (M)

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut
2. Att lekvärdesriktlinjerna kompletteras med ett inledande kapitel om vikten av motorisk utveckling samt med konkreta riktlinjer kring vilka redskap och förutsättningar som bör finnas på förskole- och skolgårdar för att stimulera grundrörelser i olika åldrar.
3. Att därutöver anföra följande:

Det är bra att lekvärdesriktlinjer nu äntligen tagits fram. Förskolegården och skolgården är platser där barn tillbringar en betydande del av sin uppväxt. Gårdarna ska vara barnens plats i staden och fungerar som mötesplatser för familjer även utanför skoltid.

Att fysisk aktivitet är viktigt för barns hälsa vet vi alla, och WHO tydliggör i sina riktlinjer att fysisk aktivitet ger fördelar inte bara i den fysiska hälsan utan också för kognitiv förmåga och mental hälsa.

Motoriken och den motoriska utvecklingen är grunden för all utveckling – både fysisk och intellektuell. Lekvärdesriktlinjerna borde därför kompletteras med ett inledande kapitel som tydligare beskriver varför fri lek i utmanande miljö är så viktig. Här borde man också tydliggöra vilka grundrörelser (snurra, hänga, springa, hoppa, balansera, rulla, kasta, fånga, gunga osv) som barn behöver öva på i olika åldrar.

Dokumentet skulle också bli mer konkret och användbart om det kompletterades med tydliga riktlinjer kring vilka redskap och förutsättningar som bör finnas på förskole- och skolgårdar för att stimulera inläringen av grundrörelserna.

För att riktlinjer som dessa ska vara verkningsfulla och långsiktigt hållbara krävs att de vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Framöver är det därför viktigt att inte enbart arkitekter och stadsplanerare involveras i framtagandet av den här typen av riktlinjer, utan även forskare och experter inom barns utveckling och pedagogik behöver involveras på ett tidigt stadium. Även experter på arbetsmiljö och ergonomi behöver vara delaktiga.

Slutligen hoppas vi från Liberalernas sida att ett liknande dokument kring vilka utrymmen, redskap och miljöer som bör finnas i förskolornas inomhusmiljöer snarast tas fram i samarbete med SISAB och experter på barns utveckling och hälsa.

Utbildningsnämnden

Särskilt uttalande av Mats Johnsson (SD)

Sverigedemokraterna ställer sig bakom de föreslagna lekvärdighetsriktlinjerna. Tillräckliga ytor för lek och fysisk aktivitet är en grundläggande förutsättning för elevernas välbefinnande och skolgång och en fråga som Sverigedemokraterna drivit länge. Det är positivt att förvaltningen visar att frågan tas på allvar.

Samtidigt vill vi understryka att det tidigare förekommit fall där staden godkänt skolverksamhet trots otillräckliga utomhusytor för elevernas behov. Sådana beslut riskerar att försämra både trivsel och möjligheten till fysisk rörelse under skoldagen – något som i sin tur påverkar inläring, hälsa och arbetsmiljö.

Vi ser därför med tillförsikt på att de nya riktlinjerna kommer att bidra till att säkerställa en god utomhusmiljö för samtliga elever i Stockholms skolor, men vill understryka att staden bör sträva efter att uppnå Boverkets rekommendationer.

Exploateringsnämnden

Reservation av Gabriel Kroon (SD)

Gabriel Kroon (SD) föreslår att exploateringsnämnden beslutar att delvis godkänna svaret på remissen samt att därutöver anföra följande:

Exploateringsnämnden har fått ”Lekvärdesriktlinjer – utformning av förskole- och skolgårdar”, ett förslag från utbildningsnämnden och förskolenämnden, för yttrande. Riktlinjerna ger ett bra och utförligt underlag om barns behov och vad som bör beaktas i planeringen för att uppnå högt ställda mål om goda lek- och lärandemiljöer för barn. De beskriver arbetsprocessen och ansvarsfördelning mellan förvaltningar och mellan nämnder och kommunstyrelsen.

Sverigedemokraterna vill däremot tillägga att boverkets krav om mins 40 kvm gårdsförskoleyta per barn, 30 kvm grundskoleyta per barn är avgörande för en aktiv vardag. Därmed bör strategin revideras med dessa mål.

Reservation av Peter Öberg (L)

a. Att delvis bifalla kontorets förslag till beslut.

b. Att lekvärdesriktlinjerna kompletteras med ett inledande kapitel om vikten av motorisk utveckling samt med konkreta riktlinjer kring vilka redskap och förutsättningar som bör finnas på förskole- och skolgårdar för att stimulera grundrörelser i olika åldrar.

c. Att därutöver anföra följande:

Det är bra att lekvärdesriktlinjer nu äntligen tagits fram. Förskolegården och skolgården är platser där barn tillbringar en betydande del av sin uppväxt. Gårdarna ska vara barnens plats i staden och fungerar som mötesplatser för familjer även utanför skoltid.

Att fysisk aktivitet är viktigt för barns hälsa vet vi alla, och WHO tydliggör i sina riktlinjer att fysisk aktivitet ger fördelar inte bara i den fysiska hälsan utan också för kognitiv förmåga och mental hälsa.

Motoriken och den motoriska utvecklingen är grunden för all utveckling – både fysisk och intellektuell. Lekvärdesriktlinjerna borde därför kompletteras med ett inledande kapitel som tydligare beskriver varför fri lek i utmanande miljö är så viktig. Här borde man också tydliggöra vilka grundrörelser (snurra, hänga, springa, hoppa, balansera, rulla, kasta, fånga, gunga osv) som barn behöver öva på i olika åldrar.

Dokumentet skulle också bli mer konkret och användbart om det kompletterades med tydliga riktlinjer kring vilka redskap och förutsättningar som bör finnas på förskole- och skolgårdar för att stimulera inläringen av grundrörelserna.

För att riktlinjer som dessa ska vara verkningsfulla och långsiktigt hållbara krävs att de vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Framöver är det därför viktigt att inte enbart arkitekter och stadsplanerare involveras i framtagandet av den här typen av riktlinjer, utan även forskare och experter inom barns utveckling och pedagogik behöver involveras på ett tidigt stadium. Även experter på arbetsmiljö och ergonomi behöver vara delaktiga.

Slutligen hoppas vi från Liberalernas sida att ett liknande dokument kring vilka utrymmen, redskap och miljöer som bör finnas i förskolornas inomhusmiljöer snarast tas fram i samarbete med SISAB och experter på barns utveckling och hälsa.

Särskilt uttalande av Anders Österberg m.fl. (S), Tim Schnoor m.fl. (V) och Lennart Tonell (MP)

Lekvärdesriktlinjerna är ett viktigt steg framåt för att säkra barn och ungas rätt till en god pedagogisk utemiljö. Forskningen visar tydligt att såväl utformningen av skol- och förskolegårdar som storleken på gårdarna har avgörande betydelse för barns utveckling, hälsa och lärande.

Genom de nya lekvärdesriktlinjerna skapas förutsättningar för en strukturerad process för att redan tidigt i plan- och exploateringsprocessen säkerställa att barnperspektivet tillgodoses i planeringen av nya skolor och förskolor. Målkonflikter uppstår ofrånkomligen i alla typer av projekt och processer, men genom riktlinjerna skapas ett ramverk för hur dessa ska hanteras.

För att säkerställa en ändamålsenlig implementering av riktlinjerna är det av stor vikt att kommunstyrelsen och nämnderna utvecklar en fungerande och nära samverkan i planerings-, utrednings- och genomförandeskedet av projekten. Arbetet bör utvärderas löpande för att säkerställa att lekvärdesriktlinjerna tillämpas på ett bra sätt.

Stadsbyggnadsnämnden

Reservation av Mats Johnsson (SD)

Mats Johnsson (SD) föreslår att stadsbyggnadsnämnden beslutar att delvis godkänna kontorets förslag samt att därutöver anföra följande:

Sverigedemokraterna kan i huvudsak instämma med kontorets förslag till svar på remissen om utformning av förskole- och skolgårdar. Vi kan dock inte godkänna resonemanget om att svaret från Stockholm skulle vara att friytans storlek är en allt för avgörande parameter i bedömningen, så som modellen är utformad i remissförslaget.

Vi förstår problematiken i att tillämpa generella riktlinjer i en tät stadsstruktur, men det är vår uppfattning att det är just i tätbebyggda orter såsom i storstäder som det är extra viktigt att barnen och ungdomarna har tillräckligt stora friytor att vistas på. Istället för att möjliggöra att mindre ytor avsätts i tät stad bör vi föreslå att där det är svårt att få in tillräckligt stora skolgårdar det möjliggörs för sam användning av friytorna för skolorna med exempelvis parkmark eller annan allmän mark i skolornas närhet.

Reservation av Marie Della Morte Pålstam (L)

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
2. Att lekvärdesriktlinjerna kompletteras med ett inledande kapitel om vikten av motorisk utveckling samt med konkreta riktlinjer kring vilka redskap och förutsättningar som bör finnas på förskole- och skolgårdar för att stimulera grundrörelser i olika åldrar.
3. Att därutöver anföra följande:

Det är bra att lekvärdesriktlinjer nu äntligen tagits fram. Förskolegården och skolgården är platser där barn tillbringar en betydande del av sin uppväxt. Gårdarna ska vara barnens plats i staden och fungerar som mötesplatser för familjer även utanför skoltid.

Att fysisk aktivitet är viktigt för barns hälsa vet vi alla, och WHO tydliggör i sina riktlinjer att fysisk aktivitet ger fördelar inte bara i den fysiska hälsan utan också för kognitiv förmåga och mental hälsa.

Motoriken och den motoriska utvecklingen är grunden för all utveckling – både fysisk och intellektuell. Lekvärdesriktlinjerna borde därför kompletteras med ett inledande kapitel som tydligare beskriver varför fri lek i utmanande miljö är så viktig. Här borde man också tydliggöra vilka grundrörelser (snurra, hänga, springa, hoppa, balansera, rulla, kasta, fånga, gunga osv) som barn behöver öva på i olika åldrar.

Dokumentet skulle också bli mer konkret och användbart om det kompletterades med tydliga riktlinjer kring vilka redskap och förutsättningar som bör finnas på förskole- och skolgårdar för att stimulera inläringen av grundrörelserna.

För att riktlinjer som dessa ska vara verkningsfulla och långsiktigt hållbara krävs att de vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Framöver är det därför viktigt att inte enbart arkitekter och stadsplanerare involveras i framtagandet av den här typen av riktlinjer, utan även forskare och experter inom barns utveckling och pedagogik behöver involveras på ett tidigt stadium. Även experter på arbetsmiljö och ergonomi behöver vara delaktiga.

Slutligen hoppas vi från Liberalernas sida att ett liknande dokument kring vilka utrymmen, redskap och miljöer som bör finnas i förskolornas inomhusmiljöer snarast tas fram i samarbete med SISAB och experter på barns utveckling och hälsa.

Särskilt uttalande av Maria-Elsa Salvo m.fl. (S), Maria Mustonen m.fl. (V) och Cecilia Obermüller (MP)

Lekvärdesriktlinjerna är ett viktigt steg framåt för att säkra barn och ungas rätt till en god pedagogisk utemiljö. Forskningen visar tydligt att såväl utformningen av skol- och förskolegårdar som storleken på gårdarna har avgörande betydelse för barns utveckling, hälsa och lärande.

Genom de nya lekvärdesriktlinjerna skapas förutsättningar för en strukturerad process för att redan tidigt i plan- och exploateringsprocessen säkerställa att barnperspektivet tillgodoses i planeringen av nya skolor och förskolor. Målkonflikter uppstår ofrånkomligen i alla typer av projekt och processer, men genom riktlinjerna skapas ett ramverk för hur dessa ska hanteras.

För att säkerställa en ändamålsenlig implementering av riktlinjerna är det av stor vikt att kommunstyrelsen och nämnderna utvecklar en fungerande och nära samverkan i planerings-, utrednings- och genomförandeskedet av projekten. Arbetet bör utvärderas löpande för att säkerställa att lekvärdesriktlinjerna tillämpas på ett bra sätt.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande av Emelie Wassermann (SD)

Sverigedemokraterna ställer sig bakom de föreslagna lekvärdighetsriktlinjerna. Tillräckliga ytor för lek och fysisk aktivitet är en grundläggande förutsättning för elevernas välbefinnande och skolgång och en fråga som Sverigedemokraterna drivit länge. Det är positivt att förvaltningen visar att frågan tas på allvar.

Samtidigt vill vi understryka att det tidigare förekommit fall där staden godkänt skolverksamhet och förskolor trots otillräckliga utomhusytor för elevernas behov. Sådana beslut riskerar att försämra både trivsel och möjligheten till fysisk rörelse

under skoldagen – något som i sin tur påverkar inläring, hälsa och arbetsmiljö. Forskning visar att den totala utomhusytan för förskolor alltid bör överstiga 3000 kvm, risken är annars att barngruppen får svårt att utveckla lek och socialt samspel på ett sätt som tillgodoser deras behov.

Vi ser därför med tillförsikt på att de nya riktlinjerna kommer att bidra till att säkerställa en god utomhusmiljö för samtliga elever i Stockholms förskolor och skolor, men vill understryka att staden alltid bör sträva efter att uppnå Boverkets rekommendationer.

Farsta stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande av Leif Söderström (SD)

Sverigedemokraterna ställer sig bakom de föreslagna lekvärdighetsriktlinjerna. Tillräckliga ytor för lek och fysisk aktivitet är en grundläggande förutsättning för elevernas välbefinnande och skolgång och en fråga som Sverigedemokraterna drivit länge. Det är positivt att förvaltningen nu visar att frågan tas på allvar.

Vi vill dock påpeka att det tidigare förekommit fall där staden godkänt skolverksamhet trots otillräckliga utomhusytor för elevernas behov. Sådana beslut riskerar att försämra både trivsel och möjligheten till fysisk rörelse under skoldagen – något som i sin tur påverkar inläring, hälsa och arbetsmiljö.

Vi ser nu med tillförsikt på att de nya riktlinjerna kommer att bidra till att säkerställa en god utomhusmiljö för samtliga elever i Stockholms skolor, men vill understryka att staden bör sträva efter att uppnå Boverkets rekommendationer.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande av Sara Grolander (MP), Max Otterman m.fl. (S) och Maria Ljuslin (V)

De nya lekvärdesriktlinjerna är en tydlig ambitionshöjning där vi tydligt sätter barnens behov i centrum. Nu säkerställer vi både att ytan för förskole- och skolgårdar blir tillräckligt stor men också att ytan innehåller de kvalitéer som barn behöver. För nya förskolor gäller nu 20 kvm per barn och en totalyta på minst 3000 kvm. Asfaltsöken bytas ut mot grönska och naturmaterial. Fler olika zoner kommer att skapas som ger utrymme både för lek och för avskildhet och lugn. Vi vet att barns hälsa, utveckling och inlärningsförmåga stärks av en bra gård därför är vi glada och stolta över att Lekvärdesriktlinjerna nu är på plats.

Särskilt uttalande av Henrik Åkerlund (SD)

Sverigedemokraterna ställer sig bakom de föreslagna lekvärdighetsriktlinjerna. Tillräckliga ytor för lek och fysisk aktivitet är en grundläggande förutsättning för elevernas välbefinnande och skolgång och en fråga som Sverigedemokraterna drivit länge. Det är positivt att förvaltningen visar att frågan tas på allvar.

Samtidigt vill vi understryka att det tidigare förekommit fall där staden godkänt skolverksamhet trots otillräckliga utomhusytor för elevernas behov. Sådana beslut riskerar att försämra både trivsel och möjligheten till fysisk rörelse under skoldagen – något som i sin tur påverkar inlärning, hälsa och arbetsmiljö.

Vi ser därför med tillförsikt på att de nya riktlinjerna kommer att bidra till att säkerställa en god utomhusmiljö för samtliga elever i Stockholms skolor, men vill understryka att staden bör sträva efter att uppnå Boverkets rekommendationer.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande av Pär Gustavsson (SD)

Sverigedemokraterna ställer sig bakom de föreslagna lekvärdighetsriktlinjerna. Tillräckliga ytor för lek och fysisk aktivitet är en grundläggande förutsättning för elevernas välbefinnande och skolgång och en fråga som Sverigedemokraterna drivit länge. Det är positivt att förvaltningen visar att frågan tas på allvar.

Samtidigt vill vi understryka att det tidigare förekommit fall där staden godkänt skolverksamhet trots otillräckliga utomhusytor för elevernas behov. Sådana beslut riskerar att försämra både trivsel och möjligheten till fysisk rörelse under skoldagen, något som i sin tur påverkar inlärning, hälsa och arbetsmiljö.

Vi ser därför med tillförsikt på att de nya riktlinjerna kommer att bidra till att säkerställa en god utomhusmiljö för samtliga elever i Stockholms skolor, men vill understryka att staden bör sträva efter att uppnå Boverkets rekommendationer.

Järva stadsdelsnämnd

Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L)

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut
2. Att lekvärdesriktlinjerna kompletteras med ett inledande kapitel om vikten av motorisk utveckling samt med konkreta riktlinjer kring vilka redskap och förutsättningar som bör finnas på förskole- och skolgårdar för att stimulera grundrörelser i olika åldrar.
3. Att därutöver anföra följande:

Det är bra att lekvärdesriktlinjer nu äntligen tagits fram. Förskolegården och skolgården är platser där barn tillbringar en betydande del av sin uppväxt. Gårdarna ska vara barnens plats i staden och fungerar som mötesplatser för familjer även utanför skoltid.

Att fysisk aktivitet är viktigt för barns hälsa vet vi alla, och WHO tydliggör i sina riktlinjer att fysisk aktivitet ger fördelar inte bara i den fysiska hälsan utan också för kognitiv förmåga och mental hälsa.

Motoriken och den motoriska utvecklingen är grunden för all utveckling – både fysisk och intellektuell. Lekvärdesriktlinjerna borde därför kompletteras med ett inledande kapitel som tydligare beskriver varför fri lek i utmanande miljö är så viktig. Här borde man också tydliggöra vilka grundrörelser (snurra, hänga, springa, hoppa, balansera, rulla, kasta, fånga, gunga osv) som barn behöver öva på i olika åldrar.

Dokumentet skulle också bli mer konkret och användbart om det kompletterades med tydliga riktlinjer kring vilka redskap och förutsättningar som bör finnas på förskole- och skolgårdar för att stimulera inläringen av grundrörelserna.

För att riktlinjer som dessa ska vara verkningsfulla och långsiktigt hållbara krävs att de vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Framöver är det därför viktigt att inte enbart arkitekter och stadsplanerare involveras i framtagandet av den här typen av riktlinjer, utan även forskare och experter inom barns utveckling och pedagogik behöver involveras på ett tidigt stadium. Även experter på arbetsmiljö och ergonomi behöver vara delaktiga.

Slutligen hoppas vi från Liberalernas sida att ett liknande dokument kring vilka utrymmen, redskap och miljöer som bör finnas i förskolornas inomhusmiljöer snarast tas fram i samarbete med SISAB och experter på barns utveckling och hälsa.

Särskilt uttalande av Ghazal Saberian (SD)

Sverigedemokraterna ställer sig bakom de föreslagna lekvärdighetsriktlinjerna. Tillräckliga ytor för lek och fysisk aktivitet är en grundläggande förutsättning för elevernas välbefinnande och skolgång och en fråga som Sverigedemokraterna drivit länge. Det är positivt att förvaltningen visar att frågan tas på allvar.

Samtidigt vill vi understryka att det tidigare förekommit fall där staden godkänt skolverksamhet trots otillräckliga utomhusytor för elevernas behov. Sådana beslut riskerar att försämra både trivsel och möjligheten till fysisk rörelse under skoldagen – något som i sin tur påverkar inläring, hälsa och arbetsmiljö.

Vi ser därför med tillförsikt på att de nya riktlinjerna kommer att bidra till att säkerställa en god utomhusmiljö för samtliga elever i Stockholms skolor, men vill understryka att staden bör sträva efter att uppnå Boverkets rekommendationer.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Reservation av Liliane Åkerlund (SD)

1. Kungsholmens stadsdelsnämnd bifaller delvis förvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Därutöver anför följande:

Sverigedemokraterna föreslår att delvis bifalla förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen. Däremot vill vi förtydliga och framhäva att stadens verksamhet ska följa boverkets minimikrav på kvadratmeter per barn vilket är 30m²/barn i grundskola och 40 m²/barn i förskola.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande av Sergej Salnikov (SD)

Sverigedemokraterna ställer sig bakom de föreslagna lekvärdighetsriktlinjerna. Tillräckliga ytor för lek och fysisk aktivitet är en grundläggande förutsättning för elevernas välbefinnande och skolgång och en fråga som Sverigedemokraterna drivit länge. Det är positivt att förvaltningen visar att frågan tas på allvar.

Samtidigt vill vi understryka att det tidigare förekommit fall där staden godkänt skolverksamhet trots otillräckliga utomhusytor för elevernas behov. Sådana beslut riskerar att försämra både trivsel och möjligheten till fysisk rörelse under skoldagen – något som i sin tur påverkar inlärning, hälsa och arbetsmiljö.

Vi ser därför med tillförsikt på att de nya riktlinjerna kommer att bidra till att säkerställa en god utomhusmiljö för samtliga elever i Stockholms skolor, men vill understryka att staden bör sträva efter att uppnå Boverkets rekommendationer.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande av Tapani Juntunen m.fl. (SD)

Sverigedemokraterna ställer sig bakom de föreslagna lekvärdighetsriktlinjerna. Tillräckliga ytor för lek och fysisk aktivitet är en grundläggande förutsättning för elevernas välbefinnande och skolgång och en fråga som Sverigedemokraterna drivit länge. Det är positivt att förvaltningen visar att frågan tas på allvar.

Samtidigt vill vi understryka att det tidigare förekommit fall där staden godkänt skolverksamhet trots otillräckliga utomhusytor för elevernas behov. Sådana beslut riskerar att försämra både trivsel och möjligheten till fysisk rörelse under skoldagen – något som i sin tur påverkar inlärning, hälsa och arbetsmiljö.

Vi ser därför med tillförsikt på att de nya riktlinjerna kommer att bidra till att säkerställa en god utomhusmiljö för samtliga elever i Stockholms skolor, men vill understryka att staden bör sträva efter att uppnå Boverkets rekommendationer.